

AUJEF

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2602-2249

Ders Katılım Oranı Yüksek Sanal Sınıflardaki Öğretmen ve Öğrencilerin Motivasyonlarını Etkileyen Etmenler

Factors Affecting the Motivation of Teachers and Students in Virtual Classrooms with High Course Participation Rate

Besime SOLAK¹, Soner POLAT²

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 14.02.2022

Kabul Tarihi: 03.08.2022

Atıf İçin: Solak, B. ve Polat, S. (2022). Ders Katılım Oranı Yüksek Sanal Sınıflardaki Öğretmen ve Öğrencilerin Motivasyonlarını Etkileyen Etmenler. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 6(4), 477-513.

ÖZ: Bu araştırmanın amacı ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen etmenlerin neler olduğunu ortaya koymak, bu etmenlerin dikkate alındığı sanal sınıflarda ders katılım oranının yüksek olduğunu göstermektir. Araştırma, nitel araştırma türünde olup, olgubilim deseni kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma sosyal yaşamın içindeki olgulara yoğunlaşan bu olguları kendi bağlamı içinde herhangi bir değişikliğe uğratmadan inceleyen araştırma yöntemidir (Maxwell,2008). Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli İli Çayırova İlçesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında faaliyet gösteren devlet liselerinde ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiş 10 öğrenci ve 10 öğretmen oluşturmuştur. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiş, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrenciler motivasyonları üzerinde teknoloji kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı, kurum kaynaklı ve diğer sorunlardan kaynaklı etmenlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sanal sınıflarda ders katılım oranını yükseltmek için öğretmenlerin, öğretmen yakınlık davranışlarını, etkili iletişim becerilerini, etkili sınıf yönetimi ilke ve kurallarını uygulamaları uygun olabilir.

Anahtar sözcükler: Uzaktan eğitim, covid-19, sanal sınıf, sanal sınıf yönetimi, motivasyon

ABSTRACT: The aim of this research is to reveal what are the factors affecting the motivation of teachers and students in virtual classrooms with high course participation rate and to show that the course participation rate is high in virtual classrooms where these factors are taken into consideration. The research is in the qualitative research type and was conducted using the phenomenology design. Qualitative research is a research method that focuses on the phenomena in social life and examines these phenomena without changing them in their own context (Maxwell, 2008).The study group of the study consisted of 10 students and 10 teachers selected by criterion

¹ Öğretmen, Kocaeli MEM, besimesolak@gmail.com, 0000-0003-3880-375X

² Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, spolat@kocaeli.edu.tr, 0000-0003-2407-6491

sampling method in public high schools operating in the 2021-2022 academic year in Çayırova District of Kocaeli Province. The data were obtained with a semi-structured interview form and analyzed using content analysis. As a result of the research, teachers and students in virtual classrooms with high course participation rates stated that technology-induced, student-sourced, teacher-sourced, institution-based and other problems factors were effective on their motivations. In order to increase the course participation rate in virtual classrooms, it may be appropriate for teachers to apply teacher proximity behaviors, effective communication skills, effective classroom management principles and rules.

Keywords: Distant education, Covid 19, virtual classroom, virtual classroom management, motivation

1.GİRİŞ

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve bütün dünyaya yayılan koronavirüs (covid-19) toplumsal düzende değişikliklere sebep olmuştur. Toplumun bütün sosyal kurumları koronavirüsün etkilerinden korunmak için tedbirler alma yoluna ve işleyiş değişikliğine gitmiştir. Değişimin yaşandığı kurumlardan biri de kuşkusuz eğitim kurumlarıdır. Daha önce geleneksel sınıflarda yüz yüze yapılan eğitim, covid-19 salgınından dolayı dijital platformlarla sanal sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde 6-10 Nisan'da uygulanan ikinci ara tatilin 16-20 Mart'ta çekilmesiyle 23-27 Mart'ta uzaktan eğitime geçilmesi kararı Millî Eğitim Bakanlığının sosyal medya hesabından kamuoyuna duyurulmuştur (Bulut, 2021). Koronavirüs (Covid-19) salgınıyla acil ve hazırlıksız olarak uzaktan eğitime geçilmiştir (Arslan ve Şumuer, 2020). Dünyada 17. yüzyılda başlayan daha sonra bilim ve teknolojiye değişim ve gelişime paralel olarak yaygınlaşan tarihsel gelişimi olan uzaktan eğitim ile Covid-19 Pandemisiyle dünyada ve ülkemizde aniden başvurulmuş uzaktan eğitim birbirinden ayrılmaktadır (Bozkurt, 2020). Uzaktan eğitimin gelişiminin ilk olarak 1700 yıllarda Amerika'da mektupla başladığını, sonrasında yazılı ders materyallerinin posta hizmeti ile gönderildiğini, radyo, TV yayınları ve sinema gösterileriyle çoklu ortam aracılığıyla bilgisayarın yanında internet teknolojilerinin elverişli şartlara erişilmesi uzaktan eğitim sürecinin gelişim sürecidir (Ergüney, 2015).

İlk uzaktan eğitim kuramı 1981 yılında Charles Wedemeyer tarafından alana kazandırılmış ve şu şekilde tanımlanmıştır: Uzaktan eğitim öğrenen ve öğreticinin aynı fiziksel mekânda olmadan yaptıkları öğrenme faaliyetleridir (Karataş, Kılıç Çakmak ve Bağrıaçık Yılmaz, 2020). Uzaktan eğitim, öğrenci, öğretmen ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmayı amaçlayan ve bu amaca ulaşmak için var olan teknolojileri faydacı bir temelle kullanan multidisipliner bir alandır (Bozkurt, 2017).

İlköğretim ve ortaöğretimde sanal sınıflarda öğretmen ve öğrenci olmak ilk kez deneyimlenen bir yaşantı olurken, yükseköğretimde uzaktan eğitim görmek 1999 yılında yayımlanan "üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim yönetmeliği" ile üniversitelerin uzaktan eğitim faaliyetlerinin olduğu bilinmektedir (Işık ve Bahat, 2021: s.84). Covid-19 salgınından dolayı eğitim tüm kademelerde sanal sınıflar aracılığıyla devam etmiştir. Eğitim öğretim sürecinde bazı öğrenciler eğitim öğretim faaliyetlerine karşı istekli ve olumlu tutumlar sergilerken bazı öğrenciler de isteksiz ve olumsuz tutumlar sergilemektedir. Öğrencilerin bu tutumları arasındaki farklılığın oluşmasına sebep olan önemli faktörlerden biri motivasyondur. Motivasyon bireyin istekli hale gelmesini sağlayarak eğitim öğretim sürecine yön verir (Akbaba, 2006). Covid-19 salgı döneminde motivasyon eksikliğinden kaynaklı öğrenme kayıpları oluşmuştur. Sanal eğitimde öğrencilerin öğrenme kayıplarının nedenlerinin ortaya konulması motivasyonun eğitim üzerindeki etkisini anlaşılır kılacaktır (Sabancı ve Yılmaz, 2021). Sanal sınıflarda öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarını artırıp eğitim- öğretim faaliyetlerinden verim elde etmek mümkündür. Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonlarını olumlu etkileyebilecek unsurların neler olduğunu ortaya koymak eğitim hedeflerine ulaşmak için önemlidir (Bülbül,2020) . Hem yüz yüze hem de sanal eğitimde öğretmen, eğitim sürecinin başarıyla yürütülmesinde en önemli unsurdur (Altunçekiç, 2021). Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürüyücüsü olan öğretmenin motivasyonunu artıran ve azaltan unsurlar vardır (Aydın, 2017). Bazı sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek olurken, bazı sanal sınıflarda ders katılım oranı düşük olmuştur. Bu durumun neden kaynaklı olduğunu ortaya koymak amacıyla sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu etkileyen etmenlerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

1.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim iletişim teknolojileri yardımıyla eş zamanlı (senkron) veya ayrı zamanlı (asenkron) öğretici ve öğrenenin bir araya gelerek yapılan öğretim şeklidir (Yıldırım, 2012). Uzaktan eğitim; geleneksel eğitim uygulamalarının uygulama alanlarının sınırlı olduğu durumlar nedeniyle sınıf içi etkinliklerinin yapılamadığı durumlarda planlanan eğitim materyalinin belirli bir merkezden öğreticilerden öğrencilere farklı ortamlar aracılığıyla aktarıldığı eğitimdir (Kaya, 2002). Uzaktan eğitim “Sanal Ders”, “Sanal Sınıf”, “E-Öğrenme”, “E-Eğitim”, “Elektronik Öğrenme” şeklinde ifade edilmektedir (Yılmazsoy, Özdiç ve Kahraman , 2018: s. 515).

1.2. Sanal Sınıf

İletişim teknolojileri uygulamalarından biri olan uzaktan eğitim modeli eğitimde aktif olarak kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim modelinde farklı fiziksel ortamlarda bulunan öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişim teknoloji sayesinde aynı ortamı paylaşabilecekleri sanal sınıflara taşınmıştır (Yaşlıca, 2019). Derslerin eş zamanlı (senkron), eş zamansız (asenkron) olarak yapıldığı, öğretmen ve öğrencilerin farklı fiziksel mekanlarda olduğu etkileşimin sanal sınıf yazılımlarıyla gerçekleştiği ortamlara sanal sınıf denir (Can, 2020). Sanal sınıf, uzaktan eğitim sistemiyle bütünleşik olarak çalışan sesin ve görüntünün olduğu sınıf veya gruplardır (Yılmazsoy ve diğerleri, 2018). Öğrencilerin ve öğretmenlerin ses, video, metin tabanlı sohbet, etkileşimli beyaz tahta, uygulama paylaşımı, anlık oylama vb. araçların kullanıldığı senkron iletişimin sağlandığı çevrimiçi sınıflardır (Bülbül, 2020). Sanal sınıf; “ses, video kamera ile görüntü, beyaz tahta, dosya paylaşımı, içerik paylaşımı, pencere paylaşımı, program ile görüntü, beyaz tahta, dosya paylaşımı, içerik paylaşımı, pencere paylaşımı, program paylaşımı, sohbet” gibi her türlü iletişim olanağına sahiptir (Balaban, 2012: s. 23). Sanal sınıf, bir sınıf ortamında öğretmen ve öğrencilerin yüz yüzeymiş gibi etkileşimde bulunduğu çevrimiçi ortamlardır (Parker ve Martin, 2010). Sanal sınıf, katılımcıların eş zamanda farklı yerlerden online olarak erişim sağladıkları öğretmen önderliğindeki çevrimiçi öğrenme ortamlarıdır (Clark ve Kwinn, 2007).

Sanal sınıflarda öğretmen dersi canlı anlatabilmekle birlikte, ders materyallerini ve görsellerini ekran paylaşımıyla yansıtabildiği, öğrencilerin hem kendi aralarında hem de öğretmenleriyle yazışma yapabildikleri öğrencilerin mikrofon ve kamera kullanarak sesli ve görüntülü olarak derse katılabildikleri, kayıt altına alınan derslere öğrencilerin daha sonra erişim sağlayabildikleri sistemler bulunmaktadır (Kavrakoğlu, 2002; Akt: Yılmazsoy ve diğerleri, 2018). Sanal sınıf, ihtiyaç duyulan tüm ders araç-gereçlerini kapsayan çevrimiçi öğrenme ortamıdır (Rufai, Alebiosu ve Adeakin, 2015). Sanal sınıf, öğretme ve öğrenme durumları için eşit olanakları sağlayan öğrenme modelidir (Hsu , Marques, Hamza, ve Alhalabi, 1999). Sanal sınıfın avantajları olarak; yer ve zaman engeli tanımayan, birlikte çalışmaya uygun, etkileşimli ve esnek olma özellikleri sayılabilir. Sanal sınıfta öğrenciye sadece ders materyali sunulmaz aynı zamanda canlı ve etkileşimli öğrenme ortamı sunulur. Sanal sınıflarda öğretmenler “çevrimiçi takvimler, çevrimiçi yardım kılavuzları, çevrimiçi değerlendirme kitapları, sınavlar, e-postalar, anlık mesajlar, sohbet odaları, tartışma panoları ve dosya transferleri” gibi çevrimiçi araçlarla öğretimi gerçekleştirirler (Rufai ve diğerleri, 2015).

1.3. Motivasyon

Motivasyon; bireyin enerjisini artırarak davranış için istekli hale gelmesini sağlayarak öğrenme – öğretim sürecini olumlu yönde etkilemektedir (Akbaba, 2006). Öğrencinin güçlükler karşısında mücadele ederek amaçlarına ulaşmasını sağlayan temel unsur motivasyondur (Ucar ve Kumtepe, 2019). Motivasyon, bir amaç ve gaye için bir hareketi başlatma, hareketi yönlendirme ve devam ettirmedir

(Bayrakçeken, Oktay, Samancı ve Canpolat, 2021). Psikolojide bir davranışı açıklamada kullanılan kavramlardan biri olan motivasyon, içsel bir istekle belli bir yöne yönelen ve belli bir hedefi gerçekleştiren güçtür (Sürekli ve Tevrüz, 1997). Temeli bir davranışın tetiklenmesine dayanan motivasyon, herhangi bir baskı unsuru oluşturmadan bireyi isteklendirip verimli çalışmalar ortaya koymasını sağlamaktır. (Demirtaş, 2005). Motivasyon dışsal ve içsel olmak üzere ikiye ayrılır ve motivasyon başarıyı etkilemektedir (Öncü, 2004). İçsel motivasyon bireyin içinden gelen öğrenme, kavrama, isteğidir (Akbaba, 2006). Dışsal motivasyon ise kişinin dış faktörlerden etkilenip motive olmasıdır. Örneğin, öğrencinin öğretmenin taktirini kazanmak için veya öğretmenin olumsuz tutumlarından kaçınmak için öğretmenin istediklerini yapmasıdır (Yüksel, 2004). Okulda akademik başarının düşüklüğü öncelikle motivasyonla ilişkilendirilir. Öğrencilerde motivasyon eksikliğinde dikkatsizlik, düşük performans, vurdum duymazlık gibi istenmeyen davranışlar kendini gösterir. Bu davranışların altında yatan sebep bireyin kendi değerlilik duygusunu korumayı devam ettirme isteğidir. Motivasyon eksikliğinde başarısızlık endişesi artar. Bu durumda küçük dokunuşlarla öğrencilerin motivasyonu artırmak mümkündür (Selçuk, 2000). Öğrencilerin okul başarılarındaki en önemli unsur motivasyondur ve bu motivasyonun ortaya çıkmasını sağlayan başat faktör öğretmen tutumlarıdır (Sürücü ve Ünal, 2018). Hem geleneksel sınıfların hem de sanal sınıfların ana belirleyici unsuru olan öğretmen sanal sınıfları ahenk içinde yöneten kişidir (Bülbül, 2020). Öğretmen motivasyonu önemlidir ve şu etmenlerden etkilenir: Kişisel durumlardan kaynaklı etmenler, kurumdan kaynaklı etmenler, eğitim düzeninden kaynaklı etmenler, öğrencilerin ailelerinden kaynaklı etmenler, öğrencilerin kendilerinden kaynaklı etmenler ve diğer öğretmenlerden kaynaklı etmenler (Aydın,2017) . Öğrencinin motivasyonu performansıyla doğru orantılıdır, motivasyon artıka performans artar, motivasyon azaldıkça performans azalır. Öğrenci motivasyonu şu etmenlerden etkilenir: Öğretmen davranışları, sınıf organizasyonu, sınıf içi iletişim ve sınıf atmosferi olarak sayılabilmektedir (Vatansever Bayraktar, 2015). Motivasyonu sağlanmış sınıflarda sınıf iklimi hem öğretme-öğrenme faaliyetlerini kolaylaştırmada hem de disiplin sorunlarını azaltmaktadır (Vatansever Bayraktar, 2015) . Öğrenciler öğrenmeye motive olduklarında kendilerinden beklenen yönde davranarak hedeflerine ulaşmada ısrar edeceklerdir (Bülbül, 2020). Sanal sınıflardaki öğrencilerin motivasyonları çeşitli strateji ve yöntemler kullanılarak, derse aktif katılımlarının sağlanabileceği sonucuna varılmıştır (Yılmazsoy ve diğerleri, 2018).

Öğretmenlerin sanal sınıf uygulamalarını etkili ve verimli yönetebilmeleri etkili bir sınıf yönetimi bilgi ve becerisi gerektirmektedir. Sanal sınıflarda sınıf yönetiminin boyutları belirtilen şekilde geleneksel sınıf yönetiminden farklılaşmaktadır (Arslan ve Şumuer, 2020).

Tablo 1. Sanal Sınıf Yönetimi ile Geleneksel Sınıf Yönetimi Boyutlarının Karşılaştırılması

GELENEKSEL SINIF	SANAL SINIF
Fiziksel Düzen	Sanal Ortam, Donanım, Yazılım
Doğrudan Aktarılan İçerik	Katılımlı, Etkileşimli Ve İşbirlikçi OlmayaElverişli İçerik
Kolay Zaman Yönetimi	Eğitsel, Sosyal, Yönetmel Ve Teknik Boyutlarına Uygun Planlama
Yüz üze iletişim	Sanal iletişim
Davranış Problemleri	Güvenlik, Gürültülü Ve Sessiz Öğrenciler, Yanlış Dil Kullanımı

Sanal sınıfların etkili yönetilmesi sanal sınıf yönetiminin ilkelerinin bilinmesine bağlıdır (Can, 2020). Sanal ortamdaki derslerin başarıyı yakalaması için; öğrenme ortamının sosyal olması,

öğrencilerin bir öğrenme topluluğunda olması, öğrenme faaliyetlerine öğrencilerin aktif katılımı şeklinde bu 3 koşul ön plana çıkmaktadır. Ayrıca öğrenciyi merkeze alan öğretim modeli için etkileşim, iletişim ve öğrencinin aktif olarak katılımı önemlidir. (Bigatel, Mae, Ragan, Kennan, May ve Redmond, 2012). Sanal sınıflarda pozitif bir öğrenme ortamı için sınıf yönetimine ihtiyaç vardır. Sınıf yönetimi; öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin kolaylaştırmak için ortamının tasarlanması veya kaliteli bir öğrenme için öğretim faaliyetlerini etkili bir şekilde yönetmedir (Bülbül, 2020). Sanal sınıf yönetimi, öğretmen ve öğrenciler arasında olumlu ilişkiler kurmayı, sınıf ortamının destekleyici olması, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını önemseme, sınıfa aidiyet duygusunun oluşumunu sağlama özelliklerini içerir (Ho ve Lin, 2016). Sanal sınıf yönetimi; sanal ortamda etkili bir öğrenme ve öğretme faaliyeti için ortamın hazırlanmasıdır (Can, 2020).

Sanal sınıflarda yapılan eğitimin başarısı ve etkili sınıf yönetiminde sanal sınıf öğeleri ve sanal sınıf yönetiminde öğretmenlerin yetkinleştirilmesi yararlı olacaktır (Can ve Gündüz, 2021). Sanal sınıf yönetimi; bir öğretmen rehberliğinde farklı ortamlarda bulunan öğrencilerin eş zamanlı olarak çevrimiçi bir ortam aracılığıyla bir araya gelerek teknolojik bir zemin üzerinden bilgi paylaşımı yaptığı, öğrenme için oluşturulan sanal sınıf kurallarının devam ettirilmesi (Kaya, 2011). Sanal sınıf yönetiminin bileşenleri; öğretimin yapılması ve yönetilmesi, davranış kontrol, etkileşim, motivasyon, teknoloji, özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi ve zaman boyutu olarak sayılabilmektedir. (Can, 2020). Sanal sınıf yönetiminde öğretmenin temel hedefi; öğrencilerde sorumluluk, iç disiplin ve öz yönetim duygusu geliştirerek olumlu sınıf ortamını hazırlamaktır. Olumlu sanal sınıf ortamı için; uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanmak, sınıfın havasını bozacak unsurları ortadan kaldırmak, zamanı verimli kullanmak, doğru iletişimi oluşturmak ve öğrencilerin motivasyonlarını yüksek düzeyde tutmaktır (Bülbül, 2020). Öğrenmeye motive olmuş öğrenciler; daha dikkatli davranır, derse aktif katılımları artar ve bunun sonucunda kendilerini daha iyi hissedeceklerdir (Bülbül, 2020). Sınıftaki öğrenme zorlukları ve istenmeyen davranışlar motivasyon eksikliğindedir. Motivasyonu sağlanmış sınıflarda öğrenciler dikkatlerini öğrenmeye verir, verilen sorumlulukları yerine istekli bir şekilde getirir, derste dersle ilgili sorular sorar, derse gelmeden ön hazırlık yapar, derste etkileşim gerektiren etkinliklere coşkulu katılır. Öğrencilerin motivasyonu sağlanmadığı zamanda sınıftaki öğrenme atmosferi bozulur derste istenmeyen davranışlar artmaya başlar, derse devam sorunu ve dikkat dağınıklığı gibi istenmeyen olumsuz davranışlar ortaya çıkar. Motive olmuş sınıf etkili yönetilen sınıftır. Öğrenmeye motive olmuş öğrencilerden oluşmuş bir sınıfta öğrenme kolaylaşır, disiplin sorunları azalır ve böylece sınıfı yönetmek kolaylaşır. (Vatansever Bayraktar, 2015). Sanal sınıflarda motivasyonu artırmak için; ders dikkat çekici hale getirilir, öğrenci ihtiyaçları önemsenir, derslerde yenilikçiliğe ve çeşitliliğe önem verilir, çok fazla bilgi yüklemekten kaçınılır, öğrencilere sık dönüt verilir, öğrencilere başarıya duygusu tattırılır, öğretmen görünür ve ulaşılabilir olur, öğrencilere kendilerini değerlendirme imkânı verilir, ders sonunda öğretmen kendi öz değerlendirmesini yapar (Kilburn ve Lane, 2011; Akt: Bülbül, 2020).

1.4. Sanal Sınıfın Avantajları

Sanal sınıfların avantajlı yönleri arasında; coğrafi mekâna bağlı olmamak, zaman ve platform açısından bağımsız olmak, çelişkili olmayan arayüzün aynı zamanda basit, bilindik olması, gücünü bilgisayar işlemcisinden alması, bilgi oluşturup dağıtırken etkili öğrenmeye kaynaklık etmesi sayılabilmektedir (Hsu ve diğerleri, 1999). İşbirliğine dayanan sanal sınıflarda öğrenciler akran dönütü ve akran tartışması aracılığıyla kişilerarası ilişkilerde, bilişsel, sosyal açıdan gelişim göstereceklerdir (Karadeniz, 2011; Akt: Bülbül, 2020). Sanal sınıfların diğer uzaktan öğretim uygulamalarından ayıran özellikler; etkileşim, eş zamanlı olma, işlevsellik, kolay kullanım ve bir topluluğa karşı aidiyet duygusu oluşturma olarak ifade edilebilmektedir (Parker ve Martin, 2010). Sanal sınıflarda en önemli amaç;

öğrenme grubunda aktif etkileşimle öğretmenler ve öğrenciler arasında iş birliği sağlayarak eğitimin kalitesini ve etkililiğini artırmaktır. Sanal sınıflarda öğrenci öğrenme grubunun bir üyesidir ve grup arkadaşlarının öğrenme hızına bağlı olmadan kendi hızına göre öğrenme ve anlama faaliyetlerini gerçekleştirir (Turoff ve Hiltz, 1995). Sanal sınıfların avantajlı yönleri; farklı fiziksel ortamda olan öğretmen ve öğrenciler arasında görsel ve işitsel iletişimin sağlanması, benzer sorunlar yaşayan öğrencilerin iletişime geçerek sorunlarını çözerek sosyal becerilerini geliştirmeleri, zaman ve maliyetten tasarruf sağlanması, öğrenme motivasyonu yüksek olan öğrencilerin öğrenme hızlarının desteklenmesi, derslerin kayıt altına alınması olarak özetlenebilir (Posey, Burgess, Eason, ve Jones, 2010).

1.5. Sanal Sınıfların Dezavantajları

Sanal sınıfların dezavantajlı yönleri; eğitici ve öğrencilerin yaşadıkları teknik sorunlar, öğrencilerin yaşadıkları iletişim eksikliği ve dikkat dağınıklığı olarak sayılmaktadır (Kalelioğlu, Arda, ve Çetin, 2016). Sanal sınıfların olumsuz yanları olarak; teknik ve donanım problemi, etkisiz olması, disiplin ve ciddiyet noksanlığı ve uygulama derslerine uygun olmama şeklinde belirtilmektedir (Erten, 2019). Sanal sınıf uygulamalarında karşılaşılabilecek olumsuzluklar; evde ebeveyn desteğinin ve elverişli bir öğrenme ortamının olmayışı, özel eğitim öğrencilerinin rehberlik ihtiyacının karşılanmaması, öğrencilerin zaman yönetimi ve motivasyon sorunu yaşaması, eğiticilerin alan bilgisi, bilgisayar kullanma becerisi çevrimiçi öğretim yöntem ve tekniklere hâkim olamayışı, yetersiz sanal sınıf deneyimi olarak belirtilmektedir (Ferri, Grifonive ve Guzzo, 2020; Akt: Can ve Gündüz, 2021).

Görüldüğü üzere sanal sınıf yönetimi ve sanal sınıf bileşenleri motivasyon üzerinde etkili olmaktadır. Alanyazında sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu etkileyen etmenlerin çalışıldığı bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu etkileyen etmenlerin ortaya konulması, sanal sınıflarda başarılı eğitim yaşantılarının oluşmasına ve günümüz bilgi toplumunun bireylerden beklediği özelliklere sahip öğretmen ve öğrencilerle çalışılmış olması bakımından da alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen etmenlerin araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sanal sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarını olumlu etkileyen etmenlere yönelik görüşleri nelerdir?
2. Sanal sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkileyen etmenlere yönelik görüşleri nelerdir?
3. Sanal sınıflarda görevli öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu etkileyen etmenlere yönelik görüşleri nelerdir?
4. Sanal sınıflarda görevli öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkileyen etmenlere yönelik görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen etmenlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen; 20. yüzyıl filozoflarından biri olan Edmund

HUSSERL tarafından geliştirilen ve aynı zamanda Varoluşçu Felsefenin ve Yeni Ontolojinin oluşumuna kaynaklık eden 19.yüzyıl felsefesine tepki olarak ortaya çıkan fenomenolojik akımın sayıltılarına dayanmaktadır. Fenomenoloji, 20. yüzyılda gerçekliği olgusal alanla sınırlayan yaklaşımların aksine görünenin ardında gerçekliği olanaklı kılan bir öz olduğunu ve bu öze de ulaşılabilceğini savunan felsefe akımıdır (Öktem, 2005). Fenomenoloji deseninde araştırmacı ele aldığı fenomene dair ne, nasıl sorularını sorarken bir yandan da fenomenin hangi anlama geldiğini, deneyimleyicileri tarafından hangi ortak anlamın yüklenildiğini sorgular (Bogdan ve Biklen, 2007, Patton, 2014; Akt: Çelik ve diğerleri, 2020). Hem bir felsefi akım hem de bir araştırma yaklaşımı olan fenomenoloji Türkçe olgubilim olarak adlandırılmaktadır (Ersoy, 2019). Fenomenoloji, fark ettiğimiz ancak hakkında detaylı ve derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız fenomenlere konsantre olur. Olgular günlük yaşamda olay, tecrübe, algı, durum şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Buna rağmen bu durum olguları, fenomenleri tam olarak anladığımızı göstermez. Bu sebeple fenomenoloji günlük hayatta kolay karşılaştığımız fakat manasını tam olarak bilmediğimiz fenomenlerin anlaşılmasını sağlayan araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Fenomenoloji araştırmalarında data kaynakları, araştırmanın çalıştığı fenomene odaklanan ve bu fenomeni yaşayan ve bunu dış ortama aktaracak kişi veya gruplardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak ve Özcan, 2020). Bu bağlamda araştırma olgusunu yaşayan katılımcıların araştırma fenomeni ile ilgili deneyimleri hakkında detaylı ve derinlemesine bilgi sahibi olabilmek için araştırma deseni fenomenolojik desen olarak belirlenmiştir. Bu araştırma için etik kurul izni alınmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili, Çayırova ilçesi devlet liselerindeki 10 öğretmen ve 10 öğrenci odak grup örneklemesine göre seçilerek görüşme gerçekleştirilmiştir. Ölçüt temelli strateji grubundaki katılımcılar ortak deneyimler deneyimlemişlerdir (Tekindal ve Arsu, 2020). Bu çalışmada odak grup örnekleme yöntemi (2020-2021 eğitim öğretim yılında okul idarelerine öğretmenler tarafından gönderilen ders sonu raporuna göre, ders katılım oranları yüksek sınıflardaki öğretmen ve öğrenciler bu araştırma kapsamında çalışma grubunu oluşturmuştur. Ders sonu raporu, öğretmenin dersine/derslerine hangi sınıftan hangi öğrencilerin katıldığını gösteren rapordur.) kullanılarak katılımcılar belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde okul idarecilerinin 2020-2021 yılında yapılan uzaktan eğitime ait dataları baz alınmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilere ait demografik bilgiler aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Tablo 2. Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyeti	Yaşı
K1	Erkek	16
K2	Kız	16
K3	Erkek	16
K4	Kız	14
K5	Erkek	14
K6	Kız	16
K7	Kız	16
K8	Erkek	15
K9	Kız	15
K10	Erkek	15

Tablo 2’de 10 lise öğrencisi araştırma kapsamına alınmıştır. Katılımcı bütün öğrenciler Kocaeli ili Çayırova İlçesi devlet liselerinde öğrenim görmektedirler. Katılımcıların 5’i kız öğrenci, 5’i erkek öğrencidir.

Bu araştırmanın çalışma grubundaki öğretmenlere ait demografik bilgiler aşağıdaki tabloda belirtildiği gibidir.

Tablo 3. Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Hizmet Yılı
K1	Erkek	31
K2	Erkek	27
K3	Kadın	23
K4	Erkek	18
K5	Erkek	15
K6	Erkek	10
K7	Erkek	10
K8	Erkek	8
K9	Erkek	6
K10	Erkek	2

Tablo 3’te görüleceği üzere 10 lise öğretmeni araştırma kapsamına alınmıştır. Katılımcı bütün öğretmenler Kocaeli ili Çayırova ilçesi devlet liselerinde görev yapmaktadır. Katılımcıların 1’i kadın 9’u erkek öğretmendir. Katılımcılar; 1-5 yıl, 5-10 yıl, 10-15 yıl, 15-20 yıl, 20-30 yıl, 30 yıl ve üzeri öğretmenlik deneyimine sahiptir.

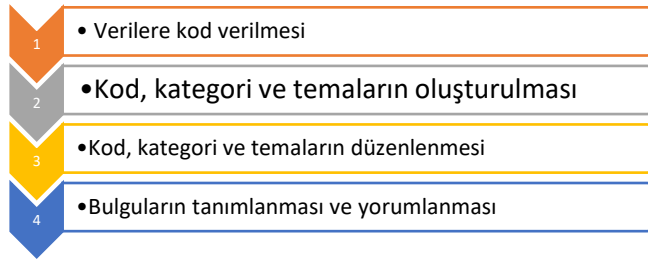
2.3. Veri Toplama Aracı

Ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu etkileyen etmenlerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmış, görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, araştırma konusu hakkında kişinin daha önceki yaşantılarını, farklı tecrübelerini, tutumları, düşünceleri, algıları, niyetleri kısaca zihinsel şemalarına ulaşarak kişinin konu hakkındaki derin bilgisine ulaşmayı sağlar (Bengtsson, 2016; Seidman, 2006). En az iki kişi arasında oluşan iletişim şekli olan görüşme farklı şekillerde yapılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler görüşme tekniklerinden biri olup hem sabit seçenekli olmaları hem de araştırılan konu ile ilgili derin bilgi vermesi bakımından önemlidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020). Araştırmada veri toplarken odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan görüşme formunda katılımcıların sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sınıflardaki motivasyona eki eden etmenlerin neler olduğuna yönelik öğretmenlere 2, öğrencilere 2 soru sorulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Nitel araştırmalarda içerik analizi yapılırken birbirine benzeyen ve birbiriyle ilişkili olan veriler kodlanır, belirli kavramlar oluşturulur yani kategoriler elde edilir ve bu kategoriler bir araya getirilip yorumlanarak temalar elde edilir (Bengtsson, 2016). İçerik analizi tümevarımcı bir analiz türüdür. Tümevarımcı analiz türünde araştırılan olgu veya olayın köklerine inilir. Veriler kodlanarak

kavramlar ve kavramların altındaki gizli ilişkiler ortaya çıkarılır. Nitel araştırmada araştırmacı elde ettiği tanımlayıcı ve detaylı bilgilerden yola çıkarak araştırma problemine ait temaları tespit eder, elde ettiği verileri anlamlı bir bütün içinde sistemleştirir, bir kuram oluşturma veya kuramı doğrulama gayretindedir. Çalışılan olay veya olguya zemin oluşturabilecek bir kuram olmaması durumunda içerik analizine ihtiyaç vardır (Baltacı, 2017; Şimşek ve Yıldırım, 2011). İçerik analizinde veriler 4 aşamadan geçirilerek analiz edilir (Eysenbach ve Köhler, 2002).

Deşifresi yapılan ses kayıtları araştırmacı tarafından nitel araştırmalarda içerik analizi uygulama basamaklarından özenle geçirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sorunsalında kullanılan kodlar, görüşme formu ve alanyazın ile uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur. Elde edilen kodların ortak noktalarından yola çıkılarak alt temalara ulaşılmıştır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar K1, K2, K3 şeklinde belirtilmiştir. Katılımcı belirteçleri cümlelerin sonunda kullanılarak doğrudan alıntı yapma yoluyla katılımcıların görüşüne sıkça yer verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Son aşamada bulgular tanımlanmış, yorumlanmış, neden sonuç ilişkileri incelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

2.5. Geçerlilik, Güvenirlilik

Elde edilen verilerle gerçek durum arasındaki uyum önemlidir. Nitel araştırmada, araştırmacının araştırma problemini mümkün olduğu kadar nesnel bir biçimde çözüme ulaştırması geçerlilikle ilgilidir. Elde edilen verilerle gerçek durum arasındaki uyum önemlidir. Araştırma problemini bütüncül bakış açısıyla değerlendirmek ve problemin bütün boyutlarına yoğunlaşmak önemlidir. Ayrıca katılımcılara görüşme esnasında “Bunu mu kast ettiniz?” veya “Sözlerinizden bunu mu anlamalıyım?” gibi sorularla katılımcıların cevaplarının doğrulanmasını sağlamak geçerliliği artırır. Bununla beraber araştırmacının verileri bir uzman veya meslektaş onayından geçirmesi geçerliliğin etkililiğini artıracaktır (Denzin ve Lincoln, 2008a; Sandelowski, 1986; Akt: Baltacı, 2019: s. 380). Bu araştırma verileri iki farklı eğitim yönetimi uzmanı tarafından incelenmiş ve inceleme sonucunda araştırmanın geçerlilik özelliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber 2 farklı uzman tarafından açık seçik, anlaşılır ve doğru bir dil kullanılarak araştırma metninin yazıldığı kontrol edilmiştir. Güvenirlilik araştırma sonuçların tekrarlanabilmesi ile ilgilidir. Çalışma ikinci kez yapıldığında aynı sonuçların alınması çalışmanın güvenirliliğine işaret eder (Baxter ve Jack, 2008; Akt: Baltacı, 2019). Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu araştırmada, katılımcılar ile yapılan görüşmeler etik ilkeler gözetilerek gerçekleştirilmiş, katılımcılardan elde edilen veriler nesnel şekilde aktarılmıştır. Verilerin kodlanması, tema ve alt temaların oluşturulmasında gözlemci görüşleri önemsenmiştir. Örneklem belirlenirken araştırma konusunun özelliklerini taşıyan öğretmen ve öğrencilere ulaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken maksimum çeşitliliğe dikkat edilmiştir. Tüm nitel veriler araştırmacı tarafından kod, kategori ve tema şeklinde düzenlendikten sonra üzerinden tekrar geçilmiş ve ilgili notlar çıkarıldıktan sonra tekrar güncellenmiştir. Güvenirliliği sağlamak için veriler başka bir araştırmacı tarafından içerik analizinden geçirilmiştir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020). Bu araştırma verileri analiz edilirken kodlayıcı güvenirliliği [Güvenirlilik = Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x100]

formülü ile hesaplanmış bunun neticesinde sonuçların % 92 oranında araştırmacılar arasında benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994) . Kodlama kontrolünde denetlenen özellik iç tutarlılıktır ve kodlayıcılar arasındaki fikir birliğinin en az % 80 olması istenilen sonuçtur (Miles ve Huberman,1994). Bu durumda nitel verilerin analiz sonuçlarının güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen etmenlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla oluşturulan alt problemlere göre yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular tablolştırılmıştır.

Sanal sınıflardaki öğrencilerin motivasyonlarını olumlu etkileyen etmenler temasına ait bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Sanal Sınıflarda Öğrencilerin Motivasyonlarını Etkileyen Olumlu Etmenler

Alt temalar	Kategoriler	Betimlemeler
Teknolojiden olumlu etmenler	Bilgiye hızlı ulaşma	(K4,K5,K6,K10)
	İçeriğin görsellerle desteklenmesi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8, K9,K10)
	Ekran görüntüsü alabilme	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrencinin sözünün diğer öğrenciler tarafından kesilmemesi	(K3)
	Öğrencinin özgüveninin artması	(K1,K2,K3,K8,K9,K10)
Kuru mdan kayn aklı	Sınıf gruplarından bilgi paylaşımı	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Derslerin bir plan dahilinde yürütülmesi	K7,K8
Öğrenciden kaynaklı etmenler	Sosyalleşme ihtiyacı	(K3,K4,K5,K8)
	Öğrenme ihtiyacı	(K1,K2,K3,K4,K5)
	Öğretmeni tarafından değer görme isteği	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7, K8,K9,K10)
	Gelecek planları	(K1,K2,K3,K6,K7)
	Öğrencinin sorumluluk duygusu	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrenci üzerindeki aile kontrolü	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Ev ortamının rahatlığı	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7
	Ulaşım probleminin olmaması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Sağlıklı Beslenme	(K1,K2, K3)

Öğretmen kaynaklı etmenler	Öğretmenin yakınlık davranışları(Öğretmenin kullandığı olumlu davranışlar)	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10 (K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8K9,K10)
	Öğretmenin teknoloji hakimiyeti	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10) (K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7 K8,K9,K10)
	Öğretmenin sanal sınıf yönetimi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7 K8,K9,K10)
	Öğretmenin pedagojik bilgisi	(K1,K2,K3)
	Öğretmenin iletişim becerisi	
	Öğretmenin ödev kontrolü yapması	

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen olumlu etmenler temasında, teknoloji kaynaklı, kurum kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve öğretmen kaynaklı alt temalarından oluşmuştur. Bu konuda öğrencilerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda belirtilmiştir:

...mesala hocam derste bir şey sorduğunda cevabımı bilmediğim zaman hemen yeni pencereden sorunun cevabını buluyordum ve söz alarak cevaplıyordum. Bu da beni mutlu ediyordu. Sonraki derse daha istekli giriyordum (K6).

...ders çok eğlenceliydi, hocamız derste slaytlar, videolar açıyordu. Yani ders eğlenceliydi. Sesler, videolar, resimler dersi güzelleştiriyordu (K10).

...öğretmen dersi anlatırken arka planda bir ekran var, sonuçta bir ekran paylaşımı var ve bu iyi bişey. Öğretmen öncelikle bütün işlemleri tahtada yapıyor. Ardından siliyor sanal sınıfta tahtanın fotoğrafını çekiyordum, böylece eksiklerimi dersten sonra tamamlayabiliyordum. Bu çok güzeldi (K8).

...sınıfta mesala hocamız bir soru sordu. Diğerleri orda konuşup bizim dikkatimizi dağıtıyordu. Ve bu da benim açımdan çok önemliydi. Sadece ben konuşuyordum, herkes dinliyordu. Yani ben konuşurken orada birileri alay etmiyor veya beni güldürmeye çalışmıyordu. Yani sanal sınıfta hocamız diğer öğrencilerin mikrofonlarını kapattığı için ben konuşurken herkes susuyordu, bu da beni derse çekiyordu (K3).

...normal okula geldiğimizde hoca tahtaya kaldırıyor. Soru soruyor, yapamadığımızda bize gülerler, alay edenler oluyordu ama burada kamera, mikrofon kısmı var. Hocam sadece biri soru yaparken arkadaşlarımızın sesi çıkmıyordu ve yani bunlar bize eğer bize gülse bile mikrofonlarını kapatıyorlardı ve biz de bu durumdan rahatsız olmuyorduk. Kendimi çekinmeden ifade ediyordum. Yani kendime güvenim artıyordu. Kendime güvenim artınca da daha çok derse katılmak istiyordum (K2).

...akşam öğretmenlerimiz derslerine katılan öğrencilerin ismini atınca benim de orda ismim olduğunda seviniyordum yani derse katılma isteğim artıyordu(K1).

...her sabah erken kalkıyordum sanki okula gidiyor gibi. Okulun hazırladığı ders programına göre dersler oluyordu, yani ne zaman hangi derse gireceğimi biliyordum, mesala dersimi takip etmek istiyordum (K8).

...sürekli evdeydik, arkadaşlarımla bulaşamıyordum yani sıkılıyordum. Ama derste arkadaşlarımı görünce mutlu oluyordum. Teneffüste whatsapp'tan görüntülü görüşüyorduk bazen de teneffüste online oyun oynuyorduk (K4)

...derse katılmazsam geride kalmış gibi düşünüyordum. Sanki daha çok çalışmam lazım, derslerimde daha başarılı olmalıydım. Hocalarımızın anlattığı bilgileri merak ediyordum. Geri kalmamak için daha çok derse girdim (K5).

...ben derse katıldığım sürece kameramı açık tutuyordum. En önemlisi de öğretmenimle göz teması kurmak istiyordum. Çünkü öğretmen ile göz ilişkisi var, kurabilirim ki onun gözünde daha değerli olabilmek için. Bu yüzden derse girmek istiyordum (K10).

...gelecekte güzel bir mesleğimin olmasını istiyorum, bundan dolayı derslerime girmek istiyordum. Eğer derslerime girmeseydim geri kalmış olacaktım, sınavlarda başarısız olurdu (K1).

...derslerime girmem gerekiyordu, çünkü bu benim yapmam gereken bir şeydi yani görevimdi (K7).

...annem babam derse girdiğimi görünce hep aferin diyorlardı. Bu nedenle hep canlı derslere katılmaya özen gösterdim. Motivasyonum yükseliyordu (K2).

...mesala sabah geç kalktık. Otobüs bekleme derdi yok. Elimimi yüzümü yıkayıp telefonda derse bağlanabildim. Bundan dolayı derse katılmak motivasyonumu artırıyor (K3).

...çünkü her gün kantinden bir şey almak zorunda kalmıyoruz veya kantin fiyatları da ortada. Yani gördüğünüz üzere annemizin yemekleri ile besleniyoruz. Bu da benim için çok önemliydi (K1).

...hocamız derse gelince nasıl olduğumuzu soruyordu, moralimizi merak ediyordu, yani bize sıcak davranıyordu (K9).

...öğretmenim soru sorduğunda cevap vermeme bekliyordu. Bu da iyi bir şeydi benim için. Çünkü mikrofonum hemen açılmıyordu bazen. Öğretmenim beni beklediği için mutlu oluyordum ve derse katılmak istiyordum (K8).

...sınıfta hiç gürültü olmuyordu çünkü hocamız mikrofonları kapattırıyordu, sadece söz alan konuşuyordu. Ayrıca kimse kimseye de saygısızlık yapmıyordu (K4).

...öğretmenim bana isimle hitap edince çok hoşuma gidiyordu. Beni sevdiğini düşünüyordum onun gözünde iyi olmak için daha çok çalışıyordum, bilmediklerimi de araştırıp öğreniyordum (K2).

...öğretmenim dersi coşkulu anlatıyordu. Ders çok güzel geçiyordu. Hep aynı kalmıyordu ses tonu, yani ders canlı geçiyordu (K6).

...uzaktan eğitimde bazen öğretmenler ödev veriyordu. Onları kameraları açıp göstermemizi istiyordu. Yani ister istemez ödevleri yapmamız gerekiyor. Çünkü annem ve babam düzenli bir şekilde derse girip girmediğimi biliyordu, öğretmenim aileme söylüyordu. Derse girmek için hocama karşı mahcup olmamak için ödevlerimi yapıyordum. Bu yüzden de başarımla artıyordu, olumlu bir sonuç oluyordu (K3).

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyen etmenler temasına ait veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Sanal Sınıflarda Öğrencilerin Motivasyonlarını Etkileyen Olumsuz Etmenler

Alt Temalar	Kategoriler	Betimlemeler
Teknoloji kaynaklı etmenler	Sanal sınıfa bağlantı sorunları	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Erişim cihazlarının arızalanması ve ihtiyacı karşılayamaması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Sözsüz iletişimin yetersiz oluşu	(K1,K2,K3,K7,K9,K10)
Öğrencilerden kaynaklı etmenler	Öğrencilerin sanal sınıfa istenmeyen müdahalesi	(K2,K5,K8,K9)
	Öğrencilerin evlerinde sanal ders için elverişli ortamın olmayışı	(K1,K2,K3,K4,K5)
	Öğrencinin sanal sınıfa erişimini sağlayacak cihazının yetersiz olması veya hiç olmayışı	(K3,K6,K5,K10)
	Düşük not korkusu	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7)
Öğretmenden kaynaklı etmenler	Öğretmenin dersi monoton anlatması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmenin olumsuz bir iletişim dilini kullanması	(K2,K4,K6,K8,K9)
	Öğretmenin sanal sınıfı etkili yönetememesi	(K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmenin öğrencilerine yakınlık göstermemesi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmenin öğrencilerine yeterince dönüt vermemesi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
Diğer sorunlar	Ders esnasında sanal sınıfa aile bireylerinin müdahil olması	(K3,K5,K9)
	Ders saatlerinin kısıtlı bir zaman diliminde olması	(K4,K5,K10)

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen olumsuz etmenler teması; teknoloji kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve diğer sorunlar alt temalarından oluşmuştur.

...derslerin belli bir zamanda olması sıkıntı oluyordu yani internet çekmiyordu, evde karışıklık oluyordu. Evde kavga çıkıyordu, ben de derse girmek istemiyordum o zaman (K4).

...internet sıkıntısı yaşadığımda derslerime katılma isteğim azalıyordu. Çünkü evimden bağlanamıyordum, artık evimin yakınındaki okula gidiyordum, oradan derse bağlanıyordum bu da zor oluyordu benim için. Yani moralim bozuluyordu, derse katılma isteğim azalıyordu (K6).

...derse bağlandığım cihaz iyi olmayınca çok zorlanıyordum bu da dersten soğumama neden oluyordu sanki (K5).

...hoca beni görmediği için anlayıp anlamadığımı anlamıyordu, ben de soramıyordum. İşte diyordum anlamıyorum yine, dersten çıksam (K1).

...hocam sanal sınıflarda her öğrencinin cihazında çizim muhabbeti var. Ve tam öğretmenimiz bir şey anlatırken oradan öğretmenimize yansıdı. Monitörün üstündeki önemli bilgileri karalıyorlar ve bazen bunları silmek zor oluyordu (K8).

...evimizde yeterince oda olmadığı için derse bağlanmakta zorluk çekiyordum, bağlanamıyordum bazen böyle olunca da derse karşı soğuyordum (K10).

...hocam derse girmek istiyordum ama bilgisayarım yoktu. Telefonda bağlanıyordum. Her ne kadar derse çok istekli girsem de telefonun ekranı küçük olduğu için dersi takip etmekte zorlanıyordum, bir süre sonra dersten çıkmak istiyordum (K6).

...hoca derse gelmeyenlere 0 (sıfır) veririm gibisinden konuşunca benim performansım biraz düşüyordu. Bazen internetim bittiği için derse katılamıyordum ve hocanın derslere katılmadığım için notlarım düşük gelecek diye korkuyordum. Bu da beni biraz olumsuz etkiliyordu (K4).

...hocanın sesi hiç güzel değildi, hiç değişmiyordu. Hocayı dinlerken uykum geliyordu. İşte hocam ders güzel geçmiyordu ben de soğuyordum (K1).

...ya matematik öğretmeni yine yanlış dediğinde, yani hocam ne yapmak istedim biliyor musunuz? Mikrofonumu açmayıp susmak istedim, kendimi kötü hissettim. Hoca yüzünden matematiğim daha kötü oldu, derse katılmak istemiyordum (K2).

...hocam mesala arkadaşlarımızın mikrofonu açıyordu derste gürültü oluyordu, hoca mikrofonları kapatamıyordu. Yani hocam işte bir curcuna çıkıyordu ben de çıkmak istiyordum (K5).

...hocam hoca öyle bizimle çok ilgilenmedi, öyle anlattı dersi, hiç konuşmadı bizimle hocam, yani derse katılmasım gelmiyordu(K7).

...hocam mesala hocaya soru sorduğumuzda pek önemsemedi. Cevap verirken güzel cevap vermiyordu, ders güzel değildi yani katılmasım azalıyordu (K1).

...mesala ben dersteysen kardeşim de televizyondan çizgi film izliyordu, işte küçük kardeşim de derse karışmış oluyordu (K3).

...derslerin belli bir zamanda olması sıkıntı oluyordu yani internet çekmiyordu, evde karışıklık oluyordu. Evde kavga çıkıyordu, ben de derse girmek istemiyordum o zaman (K4).

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen olumsuz etmenler teması; teknoloji kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve diğer sorunlar alt temalarından oluşmuştur.

Sanal sınıflardaki öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu etkileyen etmenler temasına ait veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 6).

Tablo 6. Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Motivasyonlarını Etkileyen Olumlu Etmenler

Alt Temalar	Kategoriler	Betimlemeler
Teknoloji kaynaklı etmenler	Bilgiye hızlı ulaşma	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Ders içeriğinin görsellerle destelenebilmesi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Yöntemlerde çeşitlilik sağlama	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)

Kurumdan kaynaklı etmenler	Fiziki mekan zorunluluğunun olmaması	(K1,K2,K9)
	Ders sonu rapor iletiminin olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7)
	Sınıf gruplarında bilgilendirme yapılması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
Öğrenciden kaynaklı etmenler	Öğrencinin öğrenmeye istekli olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrencinin derse aktif katılımının olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrencinin geri dönüt vermesi	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
Öğretmenden kaynaklı etmenler	Öğretmenin idealist olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmende öğretmenlik sevgisinin olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmende sorumluluk duygusunun olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğretmenin liderlik becerilerine sahip olması	(K2,K7)
	Öğretmenlerin yenilikçi yaklaşımlarının olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, sanal sınıflarda öğretmenlerin motivasyonlarını etkileyen olumlu etmenler temasında, teknoloji kaynaklı, kurum kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve öğretmen kaynaklı alt temalarından oluşmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda belirtilmiştir:

...özellikle bilgi teknolojisinin gelişmesi ile birlikte öğrencilerin bilgiye ulaşmadaki kolaylıkları öğretmenler de elde etmişlerdir. İnternet aracılığıyla anında mesala. Anlık sorulara bile cevap vermede hemen bir başka pencere açarak öğrencinin sorusuna daha sağlıklı bir şekilde ve doyurucu şekilde cevap verme imkânı doğmuştur. Öbür türlü yanında kitabı yoktur ya da bilgi hafızasında yoksa öğrenciye ne yapıyor? O sorunuzun cevabını daha sonra veririz dediği zaman burada öğrenci öğretmene karşı hemen bir not verir. O da nedir? Öğretmenim bilgili olmadığı. Öğretmenin bilgili olmadığı mesajı öğrenciye gittiği zaman daha sonraki dönemlerde öğretmen zorluk çekecektir. Ama sanal sınıflarda bilgiye çabuk ulaşma hem öğrenci hem öğretmenler için büyük kolaylıklar sağlamıştır (K1).

...materyal temininde özellikle de devletin Eba aracılığıyla hem öğrencilere hem öğrencilere hem öğretmenlere kazanımlara yönelik yapmış olduğu çalışmalarda öğretmenler bilgilerini güncellemiş oldu. Bu benim de yararlandığım bir şey olmuştur (K2).

...ve bir de şudur farklı pencerelerden bakan insanların farklı bakış açıları ile öğretmenler de kendilerine yeni yöntemler, yeni teknikler geliştirmişlerdir. Usullerinde belki temel usulleri değişmez ama farklı varyantları da farklı versiyonlarla, özellikle de konuların ve bilginin öğrenciye daha kolay, daha doyurucu ve daha gerçekçi bir şekilde aktarımını sağlamıştır. Bu benim açımdan önemli olmuştur (K3).

...tabii fiziki mekan zorunluluğunun olmaması çok güzel yani kolaylık oldu. İstediğim mekandan derse bağlanabilmek bir çok açıdan avantajlıydı (K9).

...dersler bittikten sonra her gün düzenli olarak bütün sınıflardan derse katılan öğrenci sayılarını ve isimlerini okulun resmi Whatsapp grubuna gönderiyorduk. Böylelikle kimin dersine hangi öğrenciler

katılmış, kimin dersine talep çok hepsini görebiliyorduk. Bu da derslerde öğrencilere karşı daha özenli davranmamı sağlıyordu. Yani tercih edilen öğretmen olma istiyordum (K4).

...bütün sınıfların whatsapp gruplarında derse giren bütün öğretmenler ve ilgili idareciler vardı. Gruplardan derste kullandığım sunumları paylaşıyordum. Kısa sürede çok öğrenciye ulaşabiliyor olmak güzeldi. Ve öğretmen arkadaşlarımda derslerde yaptıklarını paylaşmaları beni motive ediyordu. Bazen onları örnek alıyordum, yani bana farklı bir pencere açıyordu (K10).

...sanal sınıfta öğrencinin soru sorması beni çok mutlu ediyordu. Öğrencinin öğrenmek için çabalaması çok hoşuma gidiyordu. Öğrencinin dersten sonra çözmek için benden Eba akademik destekten veya başka test istemesi, ödev istemesi harika bir şeydi (K3).

...sanal sınıfta öğrencilerin sorularına cevap vermesi, derse istekli gelmesi ve konu ile ilgili düşüncelerini paylaşması benim motivasyonumu artırıyor. Bu iş oluyor, ben yapabiliyorum bu işi diyordum (K9).

...sanal sınıfta en çok beni motive eden şeylerden biri de verdiğim ödevlerin yapılmış olmasıydı. Yani öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdikçe ben daha çok öğretmek istiyordum. Yaptığım işten keyif alıyordum (K7).

...karanlığa kurşun sıkmak yerine Mevlana'nın da dediği gibi bir ışık da sen yak, bir mum da sen yak anlayışıyla hareket edersek çirkinlikleri, kusurları, eksiklikleri de ortadan kaldırırız. İyilikler çoğaldıkça geleceğin güzelleşeceğini düşünüyorum. Bu düşünceyle yola çıkmıştım yani olabildiğince şartları olumlu yönden değerlendirip öğrenci katılımını artırmak istiyordum, öğrencilere ulaşmak, onları derste görmek istiyordum (K2).

...şimdi insanın yaptığı işi tarif etmesi zor bir şey. Bu sanatla ilgili şeylerde felan işte mesala Cahit Zarifoğlu diye bir şairimiz var der ki anlamıyorum şiiri nasıl tarif ediyorlar hani bazı sanatçılar şiiri tanımlıyorlar ben diyor anlamıyorum yani bu tanımlanabilecek bir şey değil, sanatsal bir şey. Doğuştan gelen bir şey, sevmekle alakalı bir şey. Lisede yıllığıma olmak istediğim meslek lisede Edebiyat öğretmeni. Ben olmak istediğim mesleği yapıyorum. Başka hiçbir hayalim olmadı yani kendimi başka bir mesleği yaparken hiç hayal etmedim (K10).

...bende hala saat saat her sınıfın yoklaması duruyor. Ve bu yoklamaları veli gruplarına da atıyordum. Derse öğrencinin gelmesi için elimden gelen her şeyi yaptım. Derse girdiğimde ekrandaki sayının 13,33 veya 43 olması çok farklı etki ediyordu. Rakam çok şey ifade ediyordu, çoşturuyordu. Derse herkesi çekmem gerektiğini düşünüyordum (K4).

...en önemli şey birincisi çocukların eğlenmesi lazım. Yani dersinize gelince bir kademe mutlu olması lazım yani sadece dersle alakalı değil, dersle alakalı konuları konuşarak diğer konuları da bağlamamız lazım. Onlar olmayınca ders olmuyor. Çünkü hani çocuklar saman gibi geçince hani zaten uzaktan eğitimde bayağı bir sınır var. O sınır artıkça daha artıyor uzaklık ve daha gelmiyor çocuklar. Yani bir türlü bağlamak zorundasınız onları. Hayattan, şundan, bundan anılardan konuşarak derse serpiştirerek

derse bağlamak zorundayız. Yani çocuklarla konuşarak, onlara takılarak, onları konuşurarak, onların hayatta olduklarını anlamalarını sağlayarak ve derste olduklarını hissettirerek. Bir nevi sahne sanatlarını kullanarak yaptım. Yani bu işle uğraştığımız için yani bizim işimiz komedi zaten. Yani işin eğlenceli kısmına uymaya çalışıyoruz yoksa hani dünya dümdüz desem 2. dakikadan itibaren çocuklar dersten kopmaya başlar. Malzemeyi kendi yeteneğinizi konuşurarak yapmak zorundasınız. Bazen tek kişilik monolog kullandım, bazen mimik sanatını kullandım, bazen kuklaları konuşurarak ders anlattım. Dozunda eğlence varsa öğrenci öğrenir (K7).

...öğretmen bir liderdir. Bir lider olarak öğretmen; ses tonunu iyi kullanmalı, etkili konuşmalı, dersini zengin bir içerikle sunmalı, içeriği sesler, videolar, sunumlar ve dökümanlarla desteklemeli. Kendisi gelişimi için hep bilginin peşinden koşmalı yani öğretmen öğrenci olmalı daima. Katılımcısıyla göz teması kurması gerekir, bu ekranda olsa bile. Öğrenciye ismi ile hitap etmesi gerekir, öğrencisinin yeteneklerini biliyor olması gerekir. Öğretmenin öğrencisini gerçekten iyi tanıyor olması gerekir. Öğrenciye bu öğretmen en çok beni seviyor dedirtelmeli yani öğrenciye sevildiğini hissettirebilmeli. Böyle olunca öğrenciler öğretmenden kopmayacaktır. Bir an önce dersin başlamasını isteyeceklerdir. . Bunlar benim sanal sınıfta da önemsedğim şeyler oldu (K2).

...yani değişime direnmedim ben hocam. Yeni düzende öğretmenlik yapmam gerekiyordu. Yani ben öncü olmalıydım. Bunun için eksikliklerim vardı ve bir an önce eksiklerimi kapatıp yol almam gerekiyordu. Birçok video izledim kendimi geliştirdim. Yani ders yapacağım platform hakkında (K7). ...zeka insanın çevreye uyum yeteneğidir denir. Bu yüzden ben de yeni çevreye bir an önce uyumlanmalıydım. Bunun için teknoloji kaynaklı eksikliklerimi video izleyerek kapattım. Kendimi güncelledim (K5).

Sanal sınıflardaki öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkileyen etmenlere ait bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 7).

Tablo 7. Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Motivasyonlarını Etkileyen Olumsuz Etmenler

Alt Temalar	Kategoriler	Betimlemeler
Teknoloji kaynaklı etmenler	Sanal sınıfa bağlantı sorunları	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Kameraların kapalı olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Sözsüz iletişimin yetersiz olması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Erişim cihazlarının arızalanması ve ihtiyacı karşılamaması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
Kurum kaynaklı sorunlar	Planlamaya bağlı kalmamak	(K8,K9,K10)
Öğrenciden kaynaklı Etmenler	Sanal sınıfta öğrencilerden geri dönüt alınmaması	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrencilerin sanal sınıfa bağlantısını sağlayacak erişim cihazının olmaması veya yetersiz oluşu	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)
	Öğrencilerin evlerindeki koşulların sanal sınıf için uygun olmayışı	(K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10)

Öğretmenlerden kaynaklı etmenler	Öğretmenin rol çatışması yaşaması	(K1,K3,K7)
	Sanal sınıf derslerinin kısıtlı zamanda oluşu	(K3,K7,K9)

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre, sanal sınıflarda öğretmenlerin motivasyonlarını etkileyen olumsuz etmenler teması teknoloji kaynaklı, kurum kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve öğretmen kaynaklı alt temalardan oluşmuştur. Bu konuda öğretmenlerin doğrudan görüşlerinin bazıları aşağıda belirtilmiştir:

...tam ders saatinde derse bağlanacakken birden elektrikler kesiliyordu. Bu bende çaresizlik hissettiriyordu (K1).

...kameraların kapalı olması kötüydü. Çünkü kimin ne yaptığını görmüyordum, kimseyle göz teması kuramıyordum. Sanki kendi kendime ders anlatıyordum (K6).

...kameralar kaplıydı kimin anladığını, kimin anlamadığını anlayamıyordum. Bir de yeni öğrencilerimi tanıyamadım. Kimin yüzü nasıl bilemiyordum. Bu da kötü bir şey bir öğretmen için (K8).

...çekingen öğrencilerin farkına varamadım, çünkü beden dillerini okuyamıyordum (K10).

...derse bağlandığım cihaz arızalanınca ders yapamıyordum, yani elim kolum bağlı kalıyordum (K4).

...bazen çocuklarla dersimiz çakışıyordu. O zaman evdeki cihazlar ihtiyacı karşılayamıyordu bu da olumsuz bir durumdu benim için (K6).

...şu hiç hoşumuza gitmedi. Yazılı döneminde öğrencilerin tamamen muaf tutulması hoş olmadı. Çünkü çocuklarda illaki nasıl olsa biz geçeceğiz durumu oldu. Dolayısıyla o dönem içerisinde ciddi bir kaybımız oldu (K8).

...3 saniye önce sorduğum şeyle ilgili dönüt alamazsam motivasyonum bozuluyordu, kaç tane duyuya hitap ediyoruz buna rağmen dönüt gelmeyince acaba neden diye sorguluyordum (K4).

...canla başla derse katılmak isteyip de erişim sağlayacak cihazının olmayışı beni üzüyordu yani öğrenciye yardımcı olamamak (K10).

...bazı öğrencilerimin ev koşulları çok kötüydü. Ev çok kalabalık oluyordu. Çocuklar derse bağlandığında konuşmak istemiyorlardı. Çocuk, hocam ben sesimi kapatıp sadece dinlesem olur mu diye soruyordu. Çünkü evdeki bütün sesler sınıfta duyuluyordu. O çocukla kontak kuramamak olumsuzdu benim için, derste üzülüyordum ve ona söz hakkı vermek istemiyordum (K8).

...hem eşim hem ben derse aynı anda bağlanınca bebek ortada kalıyordu. Ders anlatırken bebek birden ağlamaya başlayabiliyordu. Öyle olunca bebeği de kucağıma alıyordum arada bebeği pırpırlayıp derse devam ediyordum. Ders anında hem baba hem öğretmen olmak arada kalmaktı (K7).

...evden ders yapmak aslında çok zordu bazen. Anne miyim, öğretmen miyim karışıyordu birbirine (K1).

...kendi çocuklarımla aynı anda derse bağlanmak zorunda kalıyordum Belirli saatlerde dersin olması sıkıntılıydı. İnternetimiz zaten zayıftı çünkü bizim buralarda alt yapı çok sorunlu. Derste hem ben hem

kendi çocuklarım zorluk yaşıyorduk. Cihazlar aynı anda derse bağlandığımız için kasılıyordu, zorlanıyorduk yani. Ders saatlerinin çakışması sorundu yani. Dolayısıyla derste modum düşebiliyordu (K3).

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulgularına ilişkin sonuçlar verilmiş olup sonuçlar alanyazınla temellendirilerek tartışılmıştır.

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu etkileyen olumlu etmenler; 1. teknoloji kaynaklı etmenler, 2. kurum kaynaklı etmenler, 3. öğrenci kaynaklı etmenler, 4. öğretmen kaynaklı etmenler olmak üzere dört alt tema olarak belirlenir.

Teknoloji kaynaklı olumlu etmenlerden birincisi; sanal sınıflarda bilgiye hızlı ulaşmadır. Bilgiye hızlı ulaşma; öğrencilerin sanal sınıfta ders esnasında öğretmenin sorduğu sorunun cevabını öğrencinin bilmediği zaman ekrandan yeni pencere açarak bilgiye ulaşma durumudur. Bu durum öğrencileri araştırmaya sevk etmiş ve öğrencilerde öğrenmeyi öğrenme sorumluluğunun oluşmasını sağlamış olabilir. Öğrenmeyi öğrenme bilgi toplumlarının bireylerinde istenilen bir özellik olması bakımından öğrencilere çağın gerektirdiği bir kazanımı kazandırmıştır (Parlar,2012).

Teknoloji kaynaklı ikinci olumlu etmen ise içeriğin görsellerle desteklenmesidir. Sanal sınıflarda içeriğin; ses, video, sunum ve derse devamını sağlamış olabilir.

Teknoloji kaynaklı üçüncü olumlu etmen ekran görüntüsü alabilmedir. Ekran görüntüsü alabilme etmeni öğrencinin derste eksiklerini tamamlama imkânı sunmakla konunun bir bütün halinde ve öğretmenin kullandığı birincil kaynakla öğrencinin öğrenmesini desteklemiş olabilir.

Teknoloji kaynaklı dördüncü etmen; öğrencinin konuşurken diğer öğrenciler tarafından sözünün kesilmemesidir. Öğrencinin konuşurken diğer öğrenciler tarafından sözünün kesilmemesi öğrencinin motivasyonunu olumlu etkilemiştir.

Teknoloji kaynaklı beşinci etmen öğrencinin özgüveninin artmasıdır. Kişi özgücüne güvendiği ölçüde yapacağı işlerde başarılı olur. Bu sebeple özgüven kişinin ruh sağlığı üzerinde etkilidir (Kaya ve Taştan, 2020). Öğrencinin özgüveninin artması; öğrencinin derse katılımını sağlamış ve öğrencinin kişilik gelişimini de desteklemiş olabilir. Özgüven sağlıklı bir kişilik gelişimi için önemli olması bakımından sanal sınıflardaki dersler öğrencinin hem bilişsel gelişimini hem de ruhsal gelişimini desteklemiş olabilir. Kişinin herhangi bir etkinliği başarılı bir şekilde yapabileceğine ilişkin düşüncesi özgüvendir (Feltz,1998). Dolayısıyla sanal sınıflarda teknoloji kaynaklı etmenler sanal sınıf derslerinin öğrenci katılımını ve öğrencilerin derste beklenen davranışları ortaya koymalarını desteklemiş olabilir.

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu olumlu etkileyen kurum kaynaklı etmenlerden birincisi; öğretmenin ders sonu raporunu iletmesidir. Öğretmenin ders bitiminde sınıf gruplarından derse katılan öğrenci listesini paylaşması öğrencileri olumlu etkileyerek derse katılımlarını sağlamış aynı zamanda velinin de öğrencinin ders katılımını görmesini sağlamış ve veli, öğrencinin ders katılımını ikincil pekiştiriciler aracılığıyla pekiştirmiştir. Ders sonu rapor iletimi sanal sınıf derslerinde veliyi sürece kolaylıkla dâhil etmiştir.

Kurum kaynaklı etmenlerden ikincisi; sınıf gruplarından bilgi paylaşımının yapılmasıdır. Sınıf gruplarından öğretmenlerin bilgi paylaşımı yapması öğrencilerin ders katılımını artırıp öğrencinin velisi

tarafından takibe alınmasını sağlamış olabilir. Sanal sınıf derslerinden sonrada sınıf gruplarından bilgi paylaşımına devam etmesi öğrencinin motivasyonunu olumlu desteklemiş olabilir.

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu olumlu etkileyen öğrenci kaynaklı etmenlerden birincisi; öğrencinin sosyalleşme ihtiyacıdır. Bireyin ana ihtiyaçlarından biri olan sosyalleşme, günlük yaşamın devamı için gereklidir. Covid-19 salgını döneminde insanlar evlerinde kalarak sosyalleşme ihtiyaçlarını dijital platformlar üzerinden gidermeye çalışmışlardır (Kaya Deniz, 2020) . Sanal sınıf dersleri pandemi döneminde evde uzun süre kalan öğrencilerin arkadaşlarıyla sanal ortamda buluşmasını sağlayarak öğrencinin sosyal gelişimini desteklemiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı etmenlerden ikincisi; öğrencinin öğrenme ihtiyacıdır. Öğrencinin öğrenme ihtiyacı hissetmesi öğrencinin sanal derslere katılımını sağlamıştır Öğrenci derse katılmadığı zaman kendinde eksiklik hissetmiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı etmenlerden üçüncüsü öğrencinin öğretmeni tarafından değer görme isteğidir. Öğrenci öğretmeni tarafından değer gördüğünde sanal derslere katılmaya istekli olmuş olabilir. Öğrenci, kendisini değerli hissettiren ve içten davranan öğretmenin dersinde kendini huzurlu hisseder ve bu durum öğrencinin eğitim hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırır (Açıkgoz, 1996) . Sevilen öğretmenin dersi de sevilir, sevilmeyen öğretmenin dersi de sevilmez. Bu durum öğretmenin iletişim kurarken yaptığı davranışlardan kaynaklanır ve Öğrencilerin benlik gelişimleri öğretmen davranışlarından çok etkilenir (Kolburan Geçer, 2002) .Öğretmeni tarafından değer gören öğrencinin hem sevgi ve saygınlık ihtiyacı karşılanmış hem de öğrencinin ders katılımı artmış olabilir.

Öğrenci kaynaklı etmenlerden dördüncüsü öğrencinin gelecek planlarının olmasıdır. Öğrencinin gelecek planlarının olması öğrencinin kendi hakkında farkındalık oluşturmasını sağlayıp ders katılımını olumlu etkilemiş olabilir. Öğrencinin öz bilinç farkındalığıyla geleceğini düşünmesi ve bunun için bir yönelimde bulunması bilgi toplumunun istenen birey özelliklerine işaret etmektedir. Bilgi toplumunda eğitimin toplumsal hedefleriyle birlikte kişisel hedefler de önem kazanmıştır (Aydın, 1996) . İçinde bulunduğumuz bilgi çağında bilgi gelişim ve değişimin en önemli ögesidir ve bilgiye ulaşan, bilgiyi üreten ve bilgiyi yöneten bireylerden oluşan toplumlar gelecekte söz sahibi olacaktır (Tuncer ve Taşpınar, 2008) .

Öğrenci kaynaklı beşinci etmen öğrencinin sorumluluk duygusudur. Öğrencinin sorumluluk duygusu; öğrencinin içten gelen bir istekle kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmesi olabilir. Öğrencinin kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmesi ilerlemiş toplumlarının bireylerinden beklediği bir özelliktir ve birey kendi öğrenme sorumluluğunu üstlendiğinde bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenir bu da bireyin araştırmacı kimlik kazanmasını sağlamaktadır. Bu açı bilgi toplumlarından artan ve çeşitlilik kazanan bilginin karşısında bireye kendi ihtiyacı olan bilgiye teknoloji zemininde bireysel çabayla ulaşmayı sağlamaktadır (Çötök, 2014) .

Öğrenci kaynaklı altıncı etmen; öğrenci üzerindeki aile kontrolüdür. Öğrenci üzerindeki aile kontrolü sanal derslerde öğrencinin derse katılımını desteklemektir. Öğrenci üzerindeki aile kontrolü özellikle dıştan denetimli kişilik özelliklerine sahip öğrencilerin sanal derslere katılımını pekiştirip öğrencilerin ders katılım motivasyonunu artırmayı sağlamış olabilir.

Öğrenci kaynaklı yedinci etmen; ev ortamının rahatlığıdır. Bu unsur, sosyo-ekonomik düzeyi uygun ve ilgili aileye sahip olan öğrenciler açısından motive edici bulunmuş olabilir. Öğrenci kendi bireysel odasında yeterli özellikteki internet bağlantısı olan cihazıyla derse sorunsuz bağlandığında derse ilişkin motivasyonu artırmış olabilir. Ev ortamının rahatlığı; öğrencinin ev konforunu hissetmesini sağlayarak sanal ders katılımını ve öğrenci motivasyonunu artırmış olabilir.

Öğrenci kaynaklı sekizinci etmen; ulaşım probleminin olmamasıdır. Ulaşım probleminin olmaması; öğrencinin okula ulaşmak için yaşadığı zaman kaybını sanal sınıfta avantaja çevirmiş olabilir. Öğrenci ulaşım problemi yaşamadan derse bağlanabildiğinden bir zaman tasarrufu edinmiş olabilir. Bu da öğrencinin sanal derslere katılımında öğrencinin motive olmasını olumlu etkilemiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı dokuzuncu etmen; sağlıklı beslenmedir. Sağlıklı beslenme; sanal sınıflarda öğrencinin geleneksel sınıflardaki beslenme alışkanlıklarını değiştirmiş olabilir. Geleneksel sınıflarda bazı öğrenciler okul kantininden alışveriş yapıp hazır gıdalar tüketiyor olabilir. Sanal sınıflarda öğrenci kendi evinden derse bağlandığı için ev yemekleri tüketmenin avantajını yakalamış olabilir. Teneffüsler de sağlıksız atıştırmalıklar yerine sağlıklı atıştırmalıklar tüketmek ve bunu da ekonomik bir şekilde yapabiliyor olmak öğrencinin sanal sınıf derslerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamış olabilir.

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu olumlu etkileyen öğretmen kaynaklı etmenlerden birincisi; öğretmen yakınlık davranışlarıdır. Öğretmenin olumlu davranışları öğrencileri derse motive etmiş olabilir. Öğretmen yakınlık davranışları; öğretmen –öğrenci arasındaki psikolojik mesafenin azaltılmasıdır (Kolburan Geçer, 2002). Öğretmen yakınlık davranışlarının sanal sınıflarda kullanılması öğrencilerin motivasyonlarını artırıp ders katılımlarını sağlamış aynı zamanda öğrenciyi değerli hissettirmiş olabilir.

Öğretmen kaynaklı etmenlerden ikincisi; öğretmenin teknoloji hâkimiyetidir. Teknoloji hakimiyeti öğretmenin sanal sınıf derslerini doğru görsellerle desteklemesini ve sanal sınıflarda ders esnasında oluşan sorunlara çözüm getirmesini sağlamaktır. Öğretmenin teknolojiye hâkim olması dersin sunumunu zenginleştirip öğrenciler için dersi ilgi çekici kılmıştır (Can, 2020).

Öğretmen kaynaklı üçüncü etmen; öğretmenin sanal sınıf yönetimidir. Dersin dokümanlarla desteklenmesi öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmakla beraber dersi öğrenciler açısından eğlenceli kılmış ve öğrencilerin ders katılım motivasyonlarını artırmış olabilir. Sanal sınıf yönetimi geleneksel sınıf yönetiminden farklılaşmaktadır. Mekân ve zaman mefhumunun olmaması, dijital bir platform üzerinden derslerin yürütülmesinden dolayı öğretmenin öğrenci, öğretmen, teknoloji, kurum, pedagoji ve öğrencinin ev ortamından kaynaklı diğer boyutlarını göz önünde bulundurarak sınıf yönetimini sağlamasıdır (Can, 2020). Sanal sınıf yönetiminin etkili yönetilmesi öğrencileri motive ederek ders katılım oranlarını artırmış olabilir.

Öğretmen kaynaklı dördüncü etmen; öğretmenin pedagojik bilgisidir. Öğretmenin pedagojik bilgisi iyi hazırlanmış bir ders içeriğini uygun yaklaşım-yöntem ve tekniklerle farklı seviyelerde, farklı ortamlarda ve farklı özelliklerdeki öğrencilere ulaştırılıp öğrencilerin öğrenme yaşantılarını gerçekleştirmelerini sağlamaktır (Bülbül, 2020). Öğretmenin pedagojik bilgisinin olması öğrencileri motive edip ders katılım oranlarını artırmış olabilir.

Öğretmen kaynaklı beşinci etmen; öğretmenin iletişim becerisidir. Öğretmenin iletişim becerisi; öğrenciyle ders içinde ve ders dışında ben dilini, jest ve mimiklerini, sesini doğru vurgu ve tonda kullanarak güler yüzle gerçekleştirdiği iletişimdir (Bülbül, 2020). Öğretmenin iletişim becerilerine sahip olması öğrencilerin motive olmasını sağlayarak sanal sınıf ders katılımlarını artırmış olabilir. Öğretmen kaynaklı altıncı etmen; öğretmenin ödev kontrolü yapmasıdır. Ödev kontrolü verilen sorumluluğu, görevi kimin yapıp yapmadığını kontrol etmektir. Öğretmen tarafından ödev kontrolünün yapılması sanal sınıflarda öğrencileri motive edip ders katılımlarını artırıcı bir unsurdur (Bülbül, 2020).

Alanyazında bulunan ilgili çalışmalarda da (Can, 2020; Bülbül, 2020; Göktaş ve Sarıkaya, 2021) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Zaman ve mekân zorunluluğunun olmaması, internetin bütün avantajlarının öğrenme yöntemine destek olması, erişim kolaylığının olması, zengin materyale sahip

olması, çalışan ve aile sorumluluğu olan bireylere uygun olma, öğretmenin öğrencilere rehberlik ve destek sağlamasının sonucunda öğrenci başarısının artması, öğrencilerin kendi bireysel öğrenme sorumluluklarını üstlenmesi e-öğrenmenin öğrenciler açısından avantajlı yönler olarak sayılmaktadır (Kalelioğlu ve diğerleri, 2016). Uzaktan eğitim geleneksel eğitime alternatif olarak değerlendirilirken sadece metodolojik ve teknolojik boyutlar göz önünde bulundurulmamalıdır. Uzaktan eğitimde öğrencinin öğrenme anındaki psikolojik ve sosyal durumunun da önemsenmesi gerekmektedir (Tuncer, 2007). Bu araştırma sonucunda alan yazında bulunan çalışmalardan farklı bazı sonuç ulaşılmıştır. Bunlar:

- ✓ Öğretmenlerin sınıfların Whatsapp gruplarında ders sonu iletim raporuna göre derse katılan öğrenci listesini paylaşmalarından öğrencilerin motive olup derse katılmaya istekli hale gelmeleri
- ✓ Öğrencilerin sosyalleşme ihtiyaçlarından dolayı sanal derslere katılmaları
- ✓ Öğrencilerin öğretmenin gözünde değerli olmak için derse katılmaları
- ✓ Öğrencilerin beslenme problemi ortadan kalktığı için ders motivasyonlarının artması
- ✓ Öğrencilerin ulaşım ve kantin harcamalarının azalmasının sonucunda öğrencilerin derslere katılmaya istekli olması

Sanal sınıflarda öğrencilerin motivasyonunu etkileyen olumsuz etmenler; teknoloji kaynaklı etmenler, öğrenciden kaynaklı etmenler, öğretmen kaynaklı etmenler ve diğer etmenler olmak üzere olmak üzere dört alt tema olarak belirlenmiştir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden birincisi; sanal sınıfa bağlantı sorunlarıdır. Sanal sınıfa bağlantı sorunları, internet, elektrik ve alt yapı sorunlar sebebiyle dersin kesintiye uğraması, öğretmen veya öğrencilerin dersten düşmesi, ses iletiminin sağlanmaması, sanal derslerin yapıldığı dijital platformlarının ders saatlerinde yaşanan yoğunluktan dolayı hizmet verememesidir. Sanal sınıfa bağlantı sorunları öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkileyip ders katılımlarında öğrencileri olumsuz etkilemiştir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden ikincisi; erişim cihazlarının arızalanması ve ihtiyacı karşılayamamasıdır. Sanal sınıfa erişim sağlayan cihazların arızalanması veya ihtiyacı karşılayamaması cihazdan beklenen performansın alınamamasıdır. Erişim cihazlarının arızalanması veya ihtiyacı karşılayamaması öğrencilerin sanal derse katılımın zorlaştırıp öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiştir. Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden üçüncüsü; sözsüz iletişimin yetersiz oluşudur. Sözsüz iletişim; jestler, mimikler, işaret ve semboller kullanılarak sağlanan iletişimdir. Sanal sınıflarda sözsüz iletişimin yetersiz oluşu öğrencilerin motivasyonlarını düşürüp ders katılımlarını olumsuz etkilemiştir (Can,2020; Bülbül, 2020; Göktaş ve Sarıkaya,2021).

Öğrenci kaynaklı olumsuz etmenlerden birincisi; öğrencilerin sanal sınıfa istenmeyen müdahalesidir. Sanal sınıfa öğrencilerin istenmeyen müdahalesi, ders anında öğrencilerin öğretmenlerin ekranlarını çizmesi, karalaması ve ders giriş bilgilerini istenmeyen kişilerle paylaşmaları ve bunun sonucunda derse yabancıların girip derste istenmeyen davranışlarda bulunması olabilir. Öğrencilerin istenmeyen müdahalesi sanal sınıflarda bir güvenlik sorunu oluşturmuştur (Can, 2020). Bu durum sanal sınıflarda motivasyonunu düşürmüş ve öğrencilerin ders katılımlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı olumsuz etmenlerden ikincisi öğrencilerin evlerinde sanal ders için elverişli ortamın olmayışıdır. Öğrencilerin evlerinde sanal ders için elverişli ortamın olmayışı evde yeteri kadar odanın olmayışı ve evin her yerinde internetin çekmiyor olması olabilir. Uzaktan eğitimde kullanılan

teknolojik unsurlar bireylerin eşit şartlarda eğitime erişmelerini sağlamalıdır (Altunçekiç,2021). Öğrencilerin evlerinde sanal ders için elverişli ortamın olmayışı öğrencilerin motivasyonunu bozmuş ve ders katılımlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı olumsuz etmenlerden üçüncüsü; öğrencinin sanal sınıfa erişimini sağlayacak cihazın yetersiz olması veya hiç olmayışıdır. Öğrencinin sanal sınıfa bağlantı yapmasını sağlayan cihaz sayısı evdeki öğrenci sayısından az olduğunda öğrenci zorluk yaşamış olabilir. Aynı anda birkaç kardeş derse bağlanmak durumunda kaldığında kardeşlerden biri fedakârlık yapmak zorunda kalmış olabilir. Veya öğretmenler de çocuklarıyla çakışan ders saatinde cihaz sayısından dolayı sorun yaşamış olabilir. Bazı öğrencilerin de ekonomik koşullardan dolayı sanal sınıfa bağlantı yapacak bir cihazı olmadığı için çok istemelerine rağmen derslere katılamamış olabilir. Uzaktan eğitimde teknolojik materyalin ihtiyacı karşılamıyor olması sanal eğitimde aksaklıklara erişim sorunlarına neden olur (Sabancı ve Yılmaz, 2021). Öğrencilerin sanal sınıfa bağlantı yapacak cihazının yetersiz oluşu veya hiç olmaması öğrenci motivasyonunu bozmuş ve ders katılımlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğrenci kaynaklı dördüncü olumsuz etmen; öğrencinin düşük not korkusudur. Düşük not korkusu öğrencinin beklentisinin altında beklenen not olabilir. Öğrenciler sanal derslerde öğretmenlerin düşük not söylemelerinden olumsuz etkilenip korku geliştirdiklerinden dolayı motivasyonları bozulmuş ve ders katılımları olumsuz etkilenmiş olabilir. Öğretmenler öğrencilerini notla tehdit ettiklerinde öğrencilerin derse olan sevgisi azalır ve ders başarıları düşer (Şahin ve Arslan, 2014).

Öğretmen kaynaklı olumsuz etmenlerden birincisi; öğretmenin dersi monoton anlatmasıdır. Öğretmenin dersi monoton anlatması, öğretmenin sesini kullanırken vurgu ve tonlamaya dikkat etmeden konuşması ve konuşurken sesine duygu katmaması olabilir. Öğretmenin monoton olmayan bir konuşmayla dersi anlatması eğitim-öğretimde önemlidir (Kuram ve Çiftçi, 2018). Öğretmenin öğrencileri etkilemesi dersi sunum şekliyle doğru orantılıdır. Öğretmenin esini güzel kullanması (vurgu ve tonlamaya dikkat ederek) artıka öğrencinin etkilenmesi de artacaktır (Gürzap, 2009). Öğretmenin dersi monoton anlatması öğrenci için dersi çekici kılmamış, öğrencilerin motivasyonu bozulmuş ve ders katılımları olumsuz etkilenmiş olabilir.

Öğretmen kaynaklı ikinci olumsuz etmen öğretmen olumsuz bir iletişim dilini kullanmasıdır. Olumsuz iletişim dili, öğretmenin sen dilini (eleştirel ve suçlayıcı) kullanarak iletişimde olumsuz duygular uyandırması olabilir.Uzaktan eğitim sınıflarında öğretmen ve öğrenci arasında kurulan iletişim etkili olduğu zaman ders başarısı olumlu etkilenir (Yılmazsoy, Özdiñç ve Kahraman, 2018) . Öğretmenin olumsuz iletişim dilini kullanmasından dolayı öğrencilerde yetersizlik algısı oluşmuş, öğrencilerin motivasyonları bozulmuş ve ders katılımlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğretmeden kaynaklı olumsuz etmenlerden üçüncüsü; öğretmenin sanal sınıfı etkili yönetememesidir. Etkili sanal sınıf yönetimi olan sınıflarda öğrencilerin öğrenmeye motive oldukları ve çalışmaya istekli olduğu pozitif bir hava hakimdir (Başar, 2011) . Sanal sınıfta öğretmenin sanal sınıf yönetimi boyutlarının aktifleştirmedeğinden öğrencilerin motivasyonları bozulmuş ve ders katılım oranları olumsuz etkilenmiş olabilir.

Öğretmeden kaynaklı olumsuz etmenlerden dördüncüsü; öğretmenin öğrencilere yakınlık göstermemesidir. Öğretmenin öğrencileriyle iletişim kurarken kullandığı sözel ve sözel olmayan olumlu davranışların bütününe öğretmen yakınlık davranışları denir. Öğretmen yakınlık davranışları öğrenci motivasyonu üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Öğretmen yakınlık davranışlarıyla; öğretmen –öğrenci arasındaki psikolojik mesafe azalır . (Kolburan Geçer, 2002) . Öğretmen yakınlık davranışlarının sanal sınıflarda bazı öğretmenler tarafından kullanılmaması öğrencinin ders katılımını olumsuz etkilemiş ve

aynı zamanda öğrencinin değersizlik algısını aktifleştirmiş olabilir. Dolayısıyla öğrencilerin motivasyonları bozulmuş ve ders katılım oranları olumsuz etkilenmiş denilebilir.

Öğretmenlerden kaynaklı olumsuz etmenlerden beşincisi; öğretmenlerin öğrencilerine yeterince dönüt vermemesidir. Dönüt öğretmenin öğrencilere hedef davranışlara ulaşıp ulaşılmadığı, ulaşıldıysa ne kadarına ulaşıldığına dair bilgi vermesidir. Dönüt alamayan öğrenciler ilerleme kaydetmekte zorlanabilir bundan dolayı da öğrenme istek ve heyecanlarını kaybedilir (Can, 2020; Göktaş ve Sarıkaya, 2021) . Öğretmenin öğrencilerine yeterince dönüt vermemesi öğrencilerin motivasyonları bozmuş ve ders katılım oranlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Diğer sorunlardan kaynaklı etmenlerden birincisi; ders esnasında sanal sınıfa aile bireylerinin müdahil olmasıdır. Sosyo- ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin evlerindeki koşulların yeterince iyi olmamasından dolayı derse bağlanan öğrencinin söz hakkı aldığı anda arka plandan gelen seslerin sınıfta duyulması olabilir. Bu durum öğrenciyi rahatsız ettiğinden dolayı öğrencilerin motivasyonları bozulmuş ve ders katılım oranları olumsuz etkilenmiş olabilir.

Diğer sorunlardan kaynaklı etmenlerden ikincisi; ders saatlerinin kısıtlı bir zamanda yapılmasıdır. Sanal sınıflarda derslerin kısıtlı bir zamanda yapılması derslerin yapıldığı platformlarda yığılmaya sebep olduğundan öğrenciler derse bağlanmakta sorun yaşamış olabilir. Bazen de sanal derslerin kısıtlı zamanda yapılmasından dolayı öğrenciler evdeki cihaz sayısının da ihtiyacı karşılamamasından kaynaklı sorun yaşamışlardır. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere sahip öğrenciler bu sorunu yaşamışlardır. Sanal sınıflarda derslerin kısıtlı bir zamanda yapılması, öğrencilerin motivasyonlarını bozmuş ve ders katılım oranlarını olumsuz etkilenmiş olabilir.

Alanyazında bulunan ilgili çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bağlantıdan kaynaklı sorunlar, zamanın sınırlı olması, ders araç-gereçlerinin tam olmayışı, öğrencilerin izlenememesi ve internetten kaynaklı sorunlar öğrencilerin uzaktan eğitimde yaşadıkları zorluklardır (Bayburtlu, 2020) . Uzaktan eğitimde; iletişimin tek yönlü kurulması, ve geri bildirim olmaması, derslerin monoton yani ruhsuz ve canlı olmaması, etkileşimin yok denecek kadar az olması, pasif bir öğretim özelliğinin olması gibi olumsuzluklar öğrenciler açısından olumsuz yönler olarak sayılmaktadır (Erfidan,2019). Öğrencilerin başarılı olabilmesi verilen öğretimin yüksek nitelikte olması koşuluna bağlıdır. Öğrenci başarı grafiğinin yükselmesi nitelikli öğretmenler ile ancak mümkündür. Yani iyi öğretmenlere sahip olunursa iyi öğrencilere sahip olmak olanaklı olacaktır (Seferoğlu, 2004). Araştırma sonucunda alan yazında bulunan ilgili çalışmalardan farklı olarak şu sonuca ulaşılmıştır:

- ✓ Öğrencilerin, sanal derse erişimini sağlayacak olan bütün şartların uygun olmasına rağmen derste öğretmenin yakınlık göstermemesinden dolayı ders katılım isteğinin olmamasıdır.

Sanal sınıflarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen olumlu; teknoloji kaynaklı etmenler, kurum kaynaklı etmenler, öğrenciden kaynaklı etmenler ve öğretmen kaynaklı etmenler olmak üzere dört alt tema olarak belirlenmiştir.

Teknoloji kaynaklı olumlu birinci etmen; bilgiye hızlı ulaşmadır. Bilgiye hızlı ulaşma sanal sınıfta öğretmene ders anında birkaç pencere açarak bilgi zenginliği sunmaktır. Öğretmen ders anında hatırlayamadığı veya çok yetkin olmadığı konu hakkında bile bilgiye hızlıca ulaşip öğrencilerin sorularına yanıt verebilmiştir. Motivasyon her zaman somut bir amaca dayalı olarak ortaya çıkmayabilir, bireyin farkında olmadığı ama kendisini motive eden unsurlar vardır (Yıldırım, 2006). Bu durum öğrencinin gözünde öğretmenin prestijini artırmış veya korumuş, öğretmenin yetkinliğini artırarak öğretmenlerin motivasyonu olumlu etkilemiş olabilir .

Teknoloji kaynaklı olumlu ikinci etmen; ders içeriğinin görsellerle desteklenmesidir. Ders içeriğinin görsellerle desteklenmesi birçok duyuyu harekete geçirdiğinden öğrenmeyi kolaylaştıran bir unsur olabilir. Öğretmenin teknolojiden yararlanması öğretmeni motive eden bir unsurdur (Aydın, 2017). Öğretmenin kolaylaşması motivasyonunu olumlu etkileyen bir etmen olmuş olabilir.

Teknoloji kaynaklı üçüncü etmen; yöntemlerde çeşitlilik sağlanmasıdır. Öğretmen meslektaş paylaşımlarını çeşitli dijital platformlardan görebildiği için kendi sunumlarını hazırlarken çeşitli bakış açılarından faydalanmış olabilir. Öğretmenlerin birbirleriyle bilgi paylaşımı, birlerine yardımcı olmaları motivasyonu olumlu etkiler (Aydın, 2017). Bu sebeple öğretmenin bilgi ve becerisi artmış olabilir. Teknoloji desteğiyle öğretmenin çeşitli yöntem ve tekniğe ulaşmış olması öğretmenler açısından istenilen bir durum olduğundan öğretmenlerin motivasyonları olumlu etkilenmiş olabilir.

Teknoloji kaynaklı dördüncü etmen; fiziki mekân zorunluluğunun olmamasıdır. Fiziki mekân zorunluluğunun olmaması internet ve bağlantı cihazın olduğu her yerin sınıf olarak kullanılabilmesi olabilir. Öğretmenin teknolojiyi kullanarak mesleğini icra etmesi öğretmenin motivasyonunu artıran bir

unsurdur (Aydın, 2017). Öğretmenlerin istediği her yerden derse bağlanmaları, öğretmenler açısından olumlu bir durumdur ve öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu etkilemiş olabilir.

Kurum kaynaklı olumlu birinci etmen; ders sonu rapor iletiminin olmasıdır. Ders sonu raporunun whatsapp gruplarından paylaşılması öğretmenlerin birbirlerinin ders katılımları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamış olabilir. Öğretmenler neden benim dersime az öğrenci katılıyor diğer öğretmenin veya öğretmenlerin derslerine daha az öğrenci katılıyor gibi bir sorgulama yaparak öz denetimlerini kontrol etmiş olabilir. Öğretmenler sanal sınıflarda ders bitiminde kendi öz denetimlerini yaparak ders etkinliklerini değerlendirmelidir (Bülbul, 2020).

Kurum kaynaklı olumlu ikinci etmen sınıf whatsapp gruplarında öğretmenlerin bilgilendirme yapmasıdır. Sınıf whatsapp gruplarında bilgilendirme yaparken öğretmenler birbirlerinin hazırladıkları sunumları, öğretmenlerin öğrencileriyle iletişim kurarken kullandıkları dili görmüş olabilirler. Öğretmenler meslektaşlarının davranışlarından etkilenirler ve bu etki onların motivasyonları üzerinde de belirleyici bir unsur olarak sayılabilir (Aydın, 2017).

Öğrenciden kaynaklı olumlu birinci etmen öğrencinin öğrenmeye istekli olmasıdır. Öğretmenlerin sanal derslerde öğrenmeye istekli öğrenci görmesi öğretmenleri daha çok öğretmeye teşvik etmiş olabilir. Öğrencinin öğrenmeye istekli olması öğretmenlerin motivasyonlarını artıran bir etmendir (Aydın, 2017).

Öğrenciden kaynaklı olumlu ikinci etmen; öğrencinin derse aktif katılımının olmasıdır. Öğrencinin derste istekli oluşu öğretmenin sınıfta görmek istediği bir unsur olabilir. Öğrencilerin derste aktif olması öğretmenler tarafından istenilen bir özellik olduğundan öğretmenlerin motivasyonları olumlu etkilenmiştir (Aydın, 2017).

Öğrenciden kaynaklı olumlu üçüncü etmen, öğrencinin geri dönüt vermesidir. Sanal derslerde öğretmenlerin öğrencilerden dönüt alması öğretmenlerin öğretmen yeterlilik düşüncesini besleyip öğretmenlerin motivasyonları artmış olabilir. Öğretmenin mesleki yeterliliğine ilişkin algısı öğretmen motivasyonunu olumlu etkiler (Aydın, 2017).

Öğretmen kaynaklı olumlu birinci etmen; öğretmenin idealist olmasıdır. İdealist öğretmenlerin ulaşmak istedikleri belli hedefleri vardır ve bu hedeflere koşullar ne olursa olsun ulaşmak için mücadele ederler. Hedeflere ulaşmak idealist öğretmenlerin yaşam felsefesidir (Özcan, 2017). Öğretmenlerin idealist yapıda olmaları sanal sınıflarda ders yapmalarını kolaylaştırdığı için motivasyonlarını artıran bir

etmen olmuş olabilir. Sanal sınıflarda ders katılım oranları yüksek öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda idealist öğretmenler değişimi yöneterek kendilerini sanal sınıf derslerine uyumlayabilmiş olabilirler. Seferoğlu'na (2004) göre; başarılı deneyimleri olan öğretmenler kendi yetenek ve becerileriyle ilgili olumlu düşüncelerinden dolayı kendilerine daha fazla güvendikleri için daha etkili ve verimli olmak için kendilerini geliştirme arayışındadırlar ve bunu gerçekleştirmek için çok çaba harcarlar. İdealist öğretmenler için önemli olan hedeflere ulaşmak olduğu için şartlardan şikâyet etmek yerine şartların olumlu yönlerine odaklanmış olmak onları motive etmiş olabileceği için idealist yapıdaki öğretmenlerin sanal sınıflardaki ders katılım oranları yüksek olmuştur.

Öğretmen kaynaklı olumlu ikinci etmen; öğretmenlerde öğretmenlik sevgisinin olmasıdır. Öğretmenlik sevgisinin öğretmenlerde olması öğretmenin iş doyumuna ulaşmasını sağlamış olabilir. Öğretmenin mesleğine karşı sevgi duyması öğretmenin motivasyonunu artıran bir unsurdur (Aydın, 2017). Öğretmenlerde sanal sınıf derslerinde öğrencilerle aralarında sevgiye dayalı bir iletişim geliştirmiş ve bu beraberinde öğrencilerin derslere katılımını artırdığından dolayı öğretmenlerin motivasyonlarını artıran bir etmen olmuş olabilir. Sanal sınıflarda ders katılım oranları yüksek öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda ders katılım oranları yüksek öğretmenlik sevgisi olan öğretmenler özverili ve özenli çalışma performansı sergilemiş olabilirler. Sevgi öğrenciyi okula bağlayan ve öğrencinin başarısını etkileyen en önemli unsurdur. Öğretmen öğrencisine sevgi ve ilgiyle yaklaşırsa öğrenci öğretmenine bağlanır. Öğretmenin sevgi ve ilgiyle öğrencisine yaklaşması, öğrenciyi öğrenmede istekli hale getirir ve öğrenci daima öğrenmede alıcı olmak ister, öğrenciler öğretmenin sevgisiyle motive olur (Kayadibi, 2013). Tolstoy eğitimde sevginin gücünü şu şekilde ifade eder (Akt: Kayadibi, 2013: s.34). “Öğrencilerini bir baba veya anne gibi seven bir öğretmen bütün kitapları iyi bilen, fakat ne işini ne de öğrencilerini sevmeyen bir öğretmenden daha üstündür.”

Öğretmen kaynaklı olumlu üçüncü etmen; öğretmende sorumluluk duygusunun olmasıdır. Öğretmenlerin mesleklerine karşı kendini sorumlu hissetmesi motivasyonu artırıcı bir özelliktir (Ertürk,2016). Öğretmenlerin sorumluluk duygusuyla hareket etmesi öğrencilerine karşı yerine getirmeleri gereken görevleri zamanında ve eksiksiz bir şekilde sanal sınıf derslerinde de yerine getirmiş olduklarından öğrencilerin ders katılımını artırdığından öğretmenlerin motivasyonlarını artırmış olabilir.

Öğretmen kaynaklı olumlu dördüncü etmen; öğretmenin liderlik becerilerine sahip olmasıdır. Lider, farklı bilgi ve becerilerle çevresine yön veren, çevresini harekete geçiren kişidir. Çevreyi harekete geçirmek için bilgi ve becerilerin kullanılması liderlik becerisidir (Gürsun, 2007). Liderlik becerisine sahip öğretmenlerin derslerinde farklı liderlik türlerinin kullanılması sanal derslerde derslerin kalitesini artırdığından dolayı öğrenci katılımı artmış olabilir. Sanal derslerde öğrenci katılımının artması lider öğretmenlerin çalışmasını artırmış olabilir. Sanatsal liderlik yapan bir öğretmen dersten sonra sanat atölyesine gidip bir sonraki dersin hazırlığını sanat atölyesindeki malzemelerle çalışarak planlamış. Dolayısıyla liderlik becerisine sahip öğretmenlerin ders katılım oranlarının yüksek olması öğretmenlerin motivasyonlarını artıran bir etmen olabilir. Sanal sınıflarda ders katılım oranları yüksek öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda sanal sınıflarda liderlik becerilerini kullanmış olmaları olabilir. Lider; vizyon ve hedefler oluşturarak, bu hedefe ulaşmak için izleyicilerini cesaretlendirip motive ederek değişimi gerçekleştiren kişidir. Yani lider değişimle başa çıkabilen kişidir (Demir, 2010).

Öğretmen kaynaklı olumlu beşinci etmen; öğretmenlerin yenilikçi yaklaşımlarının olmasıdır. Yenilikçi yaklaşım; değişen ve dönüşen şartlara direnmektir (Tura ve Akbaşı, 2021). Değişen şartlara direnmeyen öğretmenler sanal sınıfta ders anlatabilmek için bir araştırma sürecine girmiş olabilirler. Çeşitli deneyimlerden sonra teknoloji yetkinliklerini artırıp sanal sınıf hakimiyetinde önemli rol oynayan

teknoloji boyutunu derslerinde aktif kullanmaya başlamışlardır bu da öğrencilerin ders katılımını artırıp öğrencilerin motivasyonlarını olumlu etkilemiş olabilir.

Alanyazında bulunan ilgili çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sanal sınıflarda motivasyonu artırmak için öğretmenlerin öğrencilere sık sık geri dönüt vermesi, öğretmenlerin bilgi paylaşımında bulunması ve öğretmenlerin kolay ulaşılabilir ve görünür olması gerekmektedir (Lane, 2011). Araştırma sonucunda, alan yazında bulunan ilgili araştırmalardan farklı bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar:

- ✓ Öğretmenlerin okulun resmi grubundan ders sonu raporunu iletmesi bütün öğretmenlerin birbirlerinin ders katılım oranlarından haberdar olmasıdır.
- ✓ Öğretmenlerin sınıf gruplarından ders sonunda derslerde kullanılan sunumları paylaşmaları öğretmenlerin çeşitli yöntem ve tekniklerle kullanılarak hazırlanmış dersleri görmelerini sağlayarak meslektaş öğrenmesini gerçekleştirmesidir.

Ders katılım oranları yüksek sanal sınıflarda görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin öğrencilerin diğer ders katılımını takip etmelerinin nedeni okulun resmi grubunda paylaşılan ders sonu raporunun öğretmenlerde rekabetçi davranışlar geliştirmesi olabilir. Sanal sınıflarda ders katılım oranları yüksek öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sanal sınıflarda farklı yöntem ve tekniklerle hazırlanmış dersler sunmalarının nedeni sınıf gruplarında diğer öğretmenlerin derslerde kullandıkları sunumları paylaşması, öğretmenlerin birbirlerinden öğrenmesini sağlamış olabilir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitimde öğretmen boyutu incelendiğinde öğretmenin teknoloji hakimiyetinin olması, öğretmenin meslek bilgisinin olması, öğretmenin öğretim yöntem ve teknik bilgisinin olması öğretmenin yenilikçi bakış açısına sahip olması ve öğretmenin sorumluluk duygusuna sahip olması beklenmektedir. Araştırma sonucunda ders katılım oranları yüksek sanal sınıflarda görev yapan öğretmenlerin aşağıdaki özellikleri bu öğretmenlerin ders katılımını ve motivasyonlarını artırmada etkili olmuştur.

- ✓ Öğretmenin idealist olması,
- ✓ Öğretmende öğretmenlik sevgisinin olması,
- ✓ Öğretmenin liderlik becerilerine sahip olmasıdır.

Sanal sınıflarda öğretmenlerin motivasyonunu etkileyen olumsuz etmenler; teknoloji kaynaklı etmenler, kurum kaynaklı etmenler, öğrenci kaynaklı etmenler, öğretmen kaynaklı etmenler ve diğer etmenler olmak üzere olmak üzere dört alt tema olarak belirlenmiştir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden birincisi; sanal sınıfa bağlantı sorunlarıdır. Sanal sınıfa bağlantı sorunları, internet, elektrik ve alt yapı sorunları sebebiyle dersin kesintiye uğraması, öğretmen veya öğrencilerin dersten düşmesi, ses iletiminin sağlanmaması, sanal derslerin yapıldığı dijital platformlarının ders saatlerinde yaşanan yoğunluktan dolayı hizmetin verilememesi olabilir. Sanal eğitim için gerekli teknolojik imkanları, alt yapıları, öğretmen ve öğrencilerin ön eğitimlerini hazırlama ve olası sorunlara çözüm bulma kurumun sorumluluğundadır (Altunçekiç,2021). Sanal sınıfa bağlantı sorunları öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden ikincisi; kameraların kapalı olmasıdır. Sanal sınıflarda kameraların kapalı olmasından dolayı öğretmenler derste öğrencileri gözlemlememiş olabilir. Öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını anlayamadıkları gibi öğrencilerin ders anında neler yaptıklarını da görememiş olmak öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz üçüncü etmen; sözsüz iletişimin yetersiz olmasıdır. Sanal sınıflarda iletişimin yüz yüze, göz göze olmaması sanal sınıfların zorlayıcı özelliklerindedir (Sabancı ve Yılmaz, 2021). Sanal sınıflarda sözsüz iletişim yetersiz olduğu için çekingen öğrenciler öğretmenler tarafından fark edilememiş ve öğretmenler jest, mimik sembol ve işaretlerle iletişimi yeteri kadar güçlendiremedikleri için bu durum öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Teknoloji kaynaklı olumsuz etmenlerden dördüncüsü; erişim cihazlarının arızalanması ve ihtiyacı karşılayamamasıdır. Sanal sınıfa erişim sağlayan cihazların arızalanması veya ihtiyacı karşılayamaması cihazdan beklenen performansın alınamaması olabilir. Ülkemizde ekonomik koşulların yetersiz olmasından kaynaklı uzaktan eğitime erişim yeterli değildir (Sabancı ve Yılmaz, 2021). Erişim cihazlarının arızalanması veya ihtiyacı karşılayamaması öğretmenlerin sanal sınıfta ders yapmalarını zorlaştırdığı için öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Kurum kaynaklı olumsuz etmen; kurumun planlamaya bağlı kalmamasıdır. Bakanlık tarafından yapılan sınavlarla ilgili açıklamalarda sıkça değişikliğe gidilmesi öğrencilerin ders katılımlarını olumsuz etkilediğinden dolayı bu durum öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir. Uzaktan eğitimde öğretici ve öğrenenlerin yapmakta zorlanacakları iş ve işlemleri ayarlamak kurumun sorumluluğundadır (Altunçekiç,2021). Öğretmenler öğrencilerin ders katılımlarını artırmak için büyük bir çaba içindeyken bakanlıktan gelen sınav açıklamaları öğretmenlerin çabalarını desteklememiş olabilir. Bu durumdan kaynaklı öğretmenlerin motivasyonları bozulmuş olabilir.

Öğrenciden kaynaklı olumsuz birinci etmen; öğretmenlerin öğrencilerden geri dönüt alamamasıdır. Geri bildirim iletişimin etkili olmasını sağlamakla beraber iletişimin olumlu bir yol almasını da sağlar (Aydın, 2014). Öğretmenler karşılıklı etkileşim olmadığından öğrencilerden dönüt alamamış bu durumda öğretmenler hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı belirleyemedikleri için öğretmenlerin motivasyonları olumsuz etkilenmiş olabilir.

Öğrenciden kaynaklı olumsuz ikinci etmen sanal sınıfa erişimini sağlayacak cihazın yetersiz olması veya hiç olmayışıdır. Maddi imkanların yetersiz oluşu uzaktan eğitim teknolojilerinin kullanımında zorluk oluşturmaktadır (Sabancı ve Yılmaz, 2020). Öğrencinin sanal sınıfa bağlantı yapmasını sağlayan cihaz konusunda yaşadığı çaresizlik öğretmenleri duygusal yönden yıprattığı için öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğrenciden kaynaklı olumsuz üçüncü etmen; öğrencilerin evlerindeki koşulların sanal sınıf için uygun olmayışıdır. Uzaktan eğitimin zorlayıcı yönlerinden biri de ekonomik koşullardır (Sabancı ve Yılmaz). Öğretmenler derslere katılmayı isteyip ev koşullarındaki yetersizliklerden dolayı katılmayan öğrencilerine çok üzüldüklerini ve bunun motivasyonları üzerinde olumsuz bir etkileri olduğunu ifade etmiş olabilir.

Öğretmen kaynaklı olumsuz birinci etmen; öğretmenlerin rol çatışması yaşamasıdır. Rol çatışması; farklı iki statüdeki rolün birinin diğerini zorlaştırması olabilir. Öğretmenlerin sanal sınıflarda rol çatışması yaşamaları öğretmenlerde bir karmaşaya sebep olmasından dolayı hem aile hayatlarında bazı olumsuzluklar hem de iş hayatında bazı olumsuzluklar yaşamaları nedeniyle öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir. Rol çatışması yaşayan bireylerde; engellenme hissi, stres düzeyinde yükselme, moral düşüklüğü, iş doyumunda azalma, güven duygusunda azalma ve iletişimde zorluklar gibi olumsuzluklar yaşanacaktır (Yavuz, 2011). Öğretmenler sanal sınıflardaki derslerini kendi evlerinde yaptıkları için anne-baba rolü ile öğretmen rolü arasında çatışma yaşamışlardır ve bu durum öğretmenleri zorlayan bir durum olmuş olabilir. Öğretmenler sanal sınıflardaki derslerini yürütürken zaman zaman çocuklarını ihmal ettikleri için bu durum onların motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Öğretmen kaynaklı olumsuz ikinci etmen; sanal sınıftaki derslerin kısıtlı zamanlarda yapılmasıdır. Sanal sınıflardaki derslerin kısıtlı zamanlarda yapılması dijital platformlarda yaşanan yoğunluk nedeniyle öğretmenlerde gerilime neden olmuş olabilir. Öğretmenler zamanında yapamadıkları dersleri akşam geç saatlerde telafi edebilmiş olabilir. Bu durumdan dolayı öğretmenlerin aile hayatında bazı sorunlar yaşanmış ve bu durum öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir. Sanal sınıf derslerinin zamanında yapılmasından dolayı telafiye kalan dersleri öğretmenlerin geç saatlerde yapmak zorunda kalmaları aile içi huzursuzlukların ortaya çıkmasına sebep olmasından dolayı öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitimde kurum boyutu incelendiğinde; sanal derslerin bir plan dâhilinde yürütülmesi ve ders içeriğinin hazırlanması görevi üstlendiği görülmüştür. Araştırma sonucunda alanyazından farklı olarak sanal sınıflarda , kurumun planlamada sıkça değişikliğe gitmesi (Bakanlığın sınav tarihlerini sıkça değiştirmesi.) öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkilemiştir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitimde öğretmen boyutu incelendiğinde; elde edilen bulgular alan yazınla uyumludur. Sanal sınıflarda öğretmenlerin donanım ve yazılımdan kaynaklı yaşadıkları sorunlar, sanal derslerin yapıldığı fiziksel mekânlardan kaynaklı sorunlar, sanal derslerin planlanmasında, sunum ve ölçme değerlendirme boyutlarında yaşadıkları problemler öğretmenler açısından yaşanan olumsuzluklardır (Arslan ve Şumuer, 2020). Araştırma sonucunda alan yazındaki sanal sınıf çalışmalarından farklı olarak bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar:

- ✓ Öğretmenlerin sanal sınıflarda rol çatışması yaşamasıdır.
- ✓ Sanal sınıf derslerinin kısıtlı zamanda oluşudur.
- ✓ Kurumun sınav planlamasına bağlı kalmayıp sınav tarihlerini değiştirmesi ve sınavları iptal etmesidir.

Araştırma sonucunda ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki öğretmen ve öğrenciler motivasyonlarını olumlu ve olumsuz etkileyen unsurlar olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim - öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenci motivasyonu kuşkusuz önemlidir. Bu araştırma bulgularından elde edilen sonuçta göre öğretmen ve öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan etmenler dikkate alınırsa eğitim-öğretim faaliyetlerinde istendik hedeflere ulaşmada kolaylık elde edilmiş olur.

Uygulayıcılara öneriler:

- ✓ Sanal sınıflarda derslerin sorunsuz yürütülebilmesi için internet alt yapısının güçlendirilmesi, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda internet kotasının tedarik edilmesi, sanal derslerin yapıldığı platformların güçlendirilmesi, ders anında ekrana öğrenci müdahalesine izin verilmeyen özelliklerin geliştirilmesi, her öğrencinin tek ve sabit bir kodla derse girişinin sağlanması uygun olabilir.
- ✓ Kameraların açık olması için güçlü internet bağlantısının kullanılması, öğrencilerin ders boyunca gözlenmesi mümkün olabilir.
- ✓ Öğretmenlerin iletişim eğitimi alıp sözsüz iletişimin kısıtlı olmasından kaynaklı sorunu azaltması, sözlü iletişimi daha etkin kullanmaları sağlanabilir.
- ✓ Öğretmenlere sanal sınıfa erişim sağlayan yedek cihazlar verilerek öğretmenlerin derslerini yapmaları sağlanabilir.
- ✓ Sanal sınıf hakkında eğitimin tüm paydaşlarına bir seminer verilebilir, sanal sınıfa ait bütün yönler tanıtılabilir, anlatılabilir.
- ✓ Ev koşulları sanal sınıf derslerine uyarlanabilir.
- ✓ Eba destek noktalarından daha fazla faydalanılabilir.

- ✓ Sanal sınıfa erişim sağlayan cihazın büyük ekrana sahip olması sağlanabilir.
- ✓ Sanal sınıflarda öğrencileri sosyalleştirecek oyunlar oynanabilir.
- ✓ Sanal sınıflardaki öğrenci rolleri hakkında bilgilendirme yapılabilir.
- ✓ Kurum planlamasının iyileştirilmesi uygun olabilir.
- ✓ Küçük çocuğu olan öğretmenlere sosyal destek sunulabilir.
- ✓ Öğretmenlere liderlik eğitimi verilebilir.
- ✓ Sanal sınıf dersleri ilgi çekici hale getirilebilir, derslerde yenilik ve çeşitlilik artırılabilir ve sanal ders içerikleri seyretilerabilir.
- ✓ Öğrenci ihtiyaçları önemsenebilir, öğretmen ulaşılan ve görünen olmalı.
- ✓ Öğretmen rehber ve teknik düzen sağlayıcı rolde olabilir.
- ✓ Öğretmenin Öğretmen yakınlık davranışlarının yerinde ve gerektiği kadar kullanılması uygun olabilir.
- ✓ Ders esnasında öğretmenin chat kutusunu da kullanarak öğrencilerle iletişimi sürdürmesi etkili olabilir.
- ✓ Öğretmenin sadece kendi alanı ile kalmayıp yeni alanlarda kendini geliştirmesi sayesinde sanal derslerde öğrencilere zengin bakış açıları sunması öğrenciler için dersi çekici hale getirmesi uygun olabilir.
- ✓ Öğretmenin etkili ve güzel konuşma dersleri alarak hitabet sanatını kullanması uygun olabilir.
- ✓ Öğretmenin kişiler arası ilişkilerde çekici davranması uygun olabilir.
- ✓ Öğretmen motivasyon kuramları hakkında hizmetiçi eğitimlerle destek alması uygun olabilir.
- ✓ Öğretmenin sınıf yönetimi ilkelerini sanal sınıflarda doğru kullanması uygun olabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Sanal sınıf derslerini başarılı yürüten öğretmenlerin kişik özelliklerinin neler olduğu
- Sanal sınıf derslerinin hangi öğrenciler için uygun olduğu
- Sosyo ekonomik koşulları yeterli olmayan öğrencilerin sanal sınıflarda başarılı olmaları hangi değişkenlere bağlı olduğu
- Öğretmenin iletişim becerilerinin sanal sınıf ders katılım oranları üzerindeki etkisi ne olduğu
- Sanal sınıfları etkili yönetilmesinde öğretmenin yeni bir pedagojik bakış açısına ihtiyacı olup olmadığı araştırılabilir.

Politika Yapıcılara ve yöneticilere Yönelik öneriler

- ❖ Eğitimdeki yeni paradigmalara yeterli kaynak ayırmak uygun olabilir.
- ❖ Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin sana sınıflardaki eğitime erişimleri için yatılı okullarla destek olunması uygun olabilir.
- ❖ Yenilikçi bakış açısıyla gelecekte olası durumlar karşısında eğitimi koruma altına alacak ayrı bir eğitim bütçesi oluşturulması uygun olabilir.
- ❖ Hizmetiçi eğitimlerle öğretmenlerin eğitimdeki değişikliklere adaptasyonunu sağlanması uygun olabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir: Araştırmanın örneklemini Kocaeli ili Çayırova ilçesinde bulunan devlet liselerinde öğrenim gören öğrenci ve görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı ‘‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formudur.’’Araştırma verilerinin toplanması 2021-2022 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırma danışman hocamın katkıları ile yapılmıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bir insana verilebilecek en yüce değerlerden biri olan öğrenme sevgisini, bana kazandıran, ilmiyle, sabırlıyla, anlayışıyla, tecrübeleriyle, sorularımı cevaplarken dinlenme zamanlarından fedakârlık yapan, bilimin aydınlık kapılarını açan kıymetli danışman hocama minnet ve şükranlarımı sunarım.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada her türlü hak yazarlara eşit ağırlıktadır.

KAYNAKLAR

- Açıköz, K. Ü. (1996) . *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Kanyılmaz matbaası.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (13): 343-361.
- Altunçekiç, A. (2021). Distance education: Student, Teacher, Technology, Student, Institution and Pedagogy. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1). 417-443.
- Arslan, Y. ve Şumuer, E. (2020). Covid-19 Döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye 'de ve Dünyada Eğitim*, 49(1),201-230.
- AUO Sözlük. (2017). *Açık ve Uzaktan öğrenme sözlüğü*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi. İnternet: <http://auosozluk.anadolu.edu.tr>.
- Aydın, E. (1996) . *Değişen Bilgi Toplum*. Beta Basımevi, İstanbul.
- Aydın, S. (2014). Öğretmenlerin sınıfta kullandığı sözel dil üzerine öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 45- 57.
- Aydın, B. (2017). Öğretmenlerin iş motivasyonunu artıran ve olumsuz etkileyen durumların incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(58) , 582-603.
- Balaban, E. (2012). *Dünyada ve Türkiye 'de uzaktan eğitim ve bir proje önerisi*. http://erdalbalaban.com/wpcontent/uploads/2012/12/UE_UzaktanE%C4%9Fitim_EB.pdf/.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde miles-huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Baltacı A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başar, H. (2011). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., Samancı, O. ve Canpolat, N. (2021). Motivasyon kuramları çerçevesinde öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının artırılması: bir derleme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 677-698.
- Bengtsson, M. (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. *Nursingplus open*, 2,8-14.reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2352900816000029.
- Bigatel, P., Mae, L., Ragan, C., Kennan, S., May, J. ve Redmond, B.F. (2012). The Identification Of C ompetencies For Online Teaching Success. *Journal Of Asynchronous Learning Networks*, 16(1), 59-77.

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Vocid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 112-142.
- Bulut, İ. (2021). *Sınıf Öğretmenlerinin covid-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim derslerinde yaşadıkları stres:Stresin nedenleri ve başa çıkma yöntemleri.* (Tezsiz yüksek lisans projesi) Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi.
- Bülbül, T. (2020). Sanal sınıfların yönetimi. *Trakya Üniversitesi Rumeli Köprüsü Dergisi*, covid-19 özel sayı,18-25.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E. ve Özcan E. A. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* [Elektronik Sürüm]. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. <https://ws1.turcademy.com/php?doc=79750>.
- Can, E. (2020). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler,uygulamalar,öneriler araştırmaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 251-295.
- Can, E. ve Gündüz, Y. (2021). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlikleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (3); 49-68.
- Clark, R. C. & Kwinn A. (2007). *The new virtual classroom: evidence based guidelines for synchronous learning.* San francisco: Jossey-Bass. <https://www.amazon.com/New-Virtual-Classroom-Evidence-based-Learning/dp/0787986526>.
- Çelik, H., Baykal, N.B.ve Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-Journal of Qualitative Research İn Education*, 8(1), 379-476.
- Çotok, N. (2014). Bilgi toplumunda eğitim olgusu. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (10) , 31-41.
- Demir, R. (2010). *Liderlik ve motivasyon* [Elektronik Sürüm] auezefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/isletme_au/liderlikmotivasyon.pdf.
- Demirtaş, S. (2005). *Çalışma yaşamında motivasyonun önemi ve teşvik araçlarının yeri* (Yüksek lisans tezi). İstanbul, Marmara Üniversitesi.
- Erfidan, A. (2019). *Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesiyle ilgili öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri.* (Balıkesir üniversitesi örneği (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir, Balıkesir Üniversitesi.
- Ergüney, M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (Massive open online course). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* (journal Of Reasarch İn Education And Teaching), 4(4),15-22.
- Ersoy, A. F. (2019). Bölüm 3: *Fenomenoloji Şu Kitapta*: Ed. Ahmet Saban, Ali Ersoy. Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri [Elektronik Sürüm] <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74409/>.
- Erten, P. (2019). Opinions of preservice information technologies teachers on virtual classroom and implementations. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 9(2), 236-252.
- Ertuğ, C.ve Yüksel G. (2021). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 49-68.
- Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 01-15.
- Eysenbach, G.& Köhler, C. (2002) How to consumers search for and appraise health information on the world wide web? *Qualitative Study using Focus Groups, Usability Tests, And İn-Depth Interviews.* *Bjm*, 324(7337), 573-577.
- Feltz, D. L. (1988). Self-confidence and sports performance. *Exercise and Sport Science Reviews*, 16, 423- 457. <http://dx.doi.org/10.1249/00003677-198800160-00016>
- Göktaş, E. ve Sarıkaya, D. (2021) . *Uzaktan eğitim ve sınıf yönetimi.* 19. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (USOS 2021), 12-14 Kasım 2021.
- Gürsun, Y. (2007). *İlköğretim okul müdürlerinin öğretmenler tarafından algılanan öğretimsel liderlik rolleri ile iletişim tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kartal İlçesi Örneği).* (Yüksek lisans tezi), İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.

- Gürzap, C. (2009). *Söz söyleme ve diksiyon sanatı*. (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Ho, T.K., & Lin, Y.T. (2015). The effects of virtual communities on grup identity in classroom management. *Journal Of Educational Computing Research*, 54(1), 3-21. Journals.sageup.com/doi/pdf/10.1177/07356331156116.
- Hsu, S., Marques, O., Hamza, M. K.&Alhalabi, B. (1999). How to design a virtual Classroom: 10 easy steps to follow. *T.H.E journal*, 27(2), 96-104.
- Işık, M.ve Bahat, İ.(2021). Covid-19: Eğitimde yeni arayışlar. *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 4(1),82-89.
- Kalelioğlu, F., Atan, A. ve Çetin, Ç. (2016). Sanal sınıf ortamında eğitmen ve öğrenen deneyimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 555-568.
- Karataş, S., Kılıç Çakmak,E. ve Bağrıaçık Yılmaz, A. (2020). *Açık ve uzaktan öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=76319/>.
- Kaya Deniz, A. (2020). Covid-19 salgını sürecinde dijitalleşen eğlence anlayışı: Çevirim içi konserler. *Statejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 191-206.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. [Elektronik Sürüm]. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. <http://www.jret.org/FileUpload/ds217232/File/uzaktanegitim.pdf/>.
- Kaya, N. Ve Taştan, N. (2020). Özgüven Üzerine Bir Derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 279-312.
- Kaya, S. (2011). *Sanal sınıf yönetiminde görev alacak öğretim elemanlarının eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi* (Doktora tezi). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Kayadibi, F. (2013). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *Dergipark.org.tr/download7article-file/10117*.
- Kolburan Geçer, A. (2002). *Öğretmen yakınlığının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi* (Doktora tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi,
- Kuram, S. ve Çiftçi, E. (2018). Sınıf öğretmenleri adaylarının ses eğitimi çalışmalarının konuşma becerilerine etkisi üzerine görüşleri. *Dergisi Sanat Eğitimi*, 6 (2), 113-129.
- Lane, M. L. (2011). *Reducing distance in online classes. Teaching The humanities online: A practical guide to the virtual classroom: A practical guide to the virtual classroom* (Edt. S. J. Hoffman). Routledge.pp.13. aylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315700489-8/reducing-distance-online-classes-lisa-lane.
- Martin, F., Parker, M. A. & Deale, D.F (2012). Examining interactivity in synchronous virtual classroom. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(3), 227-261.
- Maxwell, J. A. (2008). Designing a qualitative study. *The Sage Handbook of Applied Social Research Methods*, 2, 214- 253.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Muray, T. & Hiltz, S.R (1995). Software design and the future of the virtual classroom. *Journal Of Information Technology for Teacher Education*, 4(2), 197-215.
- Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl'de apaçıklık (Evidenz) problemi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 45(1), 27-55.
- Öncü, H. (2004). *Motivasyon*. (Eds.L. Küçükahmet, sınıf yönetimi). Ankara: Nobel Yayınevi
- Özcan, M. (2017). İdealist öğretmenin özellikleri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Konferans notları* (2017).
- Parker, M., & Martin, F. (2010).Using virtual classrooms: Student perceptions of features and characteristics in a online and a blended course. *Merlot Journal of Online Learning and Teaching*, 6(1), 135-147.
- Parlar, H. (2012) . Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 4, 193-209.
- Posey, G., Burgess, T., Eason, M. ve Jones, Y. (2010). The advantages and disadvantages of the virtual classroom and the role of the teacher. *In Southwest Decision Sciences Institute Conference*, (2-6). http://swdsi.org/swdsi2010/SW2010_Preceedings/papers/PA126.pdf.

- Rufai, M.M., Alebiosu, S.O. ve Adeakin, O.A.S (2015). A conceptual model for virtual classroom management. *International Journal of Computer Science, Engineering and Information Technology*, 5(1),27-32.
- Sabancı, B. ve Yılmaz, Z. (2021). Uzaktan eğitim sisteminin öğrenci motivasyonu: Türkiye’de yapılan çalışmalar üzerine bir derleme. *Journal of vocational and social sciences of Turkey. Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 148-162.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers college press.books.google.com.tr/boks?
- Şahin, S. ve Arslan, M.C. (2014). Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullanılan öğretmen stratejilerinin öğrenciler üzerindeki etkileri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1399-1415.
- Selçuk, Z. ve Güner, N. (2000). *Sınıf İçi Rehberlik Uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sürekli, D. ve Tevrüz, S. (1997). *Davranış düzeltmede güdü teorilerinin katkısı, endüstri ve örgüt psikolojisi*. İstanbul: Türk Psikoloji Derneği
- Sürücü, A.ve Ünal, A. (2018). Öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan öğretmen davranışlarının İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 252-295.
- Tekindal, M.ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir deneme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(19), 153-182.
- Tuncer, M. (2007). Uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim teknolojisinin öğrenen sağlığına etkileri. *Fırat Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 26-31.
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2008). Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(1), 125-144.
- Tura, B. ve Akbaşlı, S. (2021). Öğretmen yenilikçiliğini etkileyen faktörler. *Uluslararası Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 1, 15-28.
- Turoff, M. & Hiltz, R.S.(1995). Software Design and the future of the virtual classroom. *Journal of Information Technology for Teacher Education*, 4(2), 197-215.
- Ucar, H.ve Kumtepe, A.T. (2019). ‘Be motivated and motivate’: Interview with John M.Keller. *eLearn Magazine*. Manuscript in press.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish studies international periodical for the languages, Literature and History Of Turkish or turkic*, 1079-1100.
- Yaşlıca, E. (2020). Sanal sınıf ortamında etkileşimli öğretim materyalinin başarıya ve tutuma etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 39-56.
- Yavuz, N. (2011). *Eğitim sektöründe çalışan kadın yöneticilerin rol çatışması (Kocaeli ili örnekleme)* (Yüksek lisans tezi). Kayseri, Erciyes Üniversitesi.
- Yıldırım, D. Ş. (2006). *Resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin motivasyon ve iş tatminini etkileyen faktörler* (Yüksek lisans tezi). İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.
- Yıldırım, S. (2012). *Sanal dünya ve web temelli öğrenme ortamlarının öğrencilerin akademik başarıları, motivasyonları ve sosyal bulunuşlukları açısından karşılaştırılması* (Doktora tezi).Ankara,Gazi üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* [Elektronik sürüm]. <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=71581/>.
- Yılmazsoy, B., Özdiç, F. ve Kahraman M. (2018). Sanal Sınıf ortamındaki sınıf yönetimine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8(3), 513-525.
- Yüksel, G. (2004). *Öğrenme için motivasyon. Sınıf yönetimi*. (Ş. Erçetin, & Ç. Özdemir, Dü) Ankara: Asil Yayınevi.

EK 1: Araştırmada Kullanılan Görüşme Soruları

Araştırma kapsamında oluşturulan görüşme formunda katılımcıların sanal sınıflarda ders katılım oranı yüksek sanal sınıflardaki motivasyona eki eden etmenlerin neler olduğuna yönelik öğretmenlere 2, öğrencilere 2 soru sorulmuştur.

Öğrenci Görüşme Soruları:

1.Sizce sanal sınıflarda öğrencilerin ders katılımını etkileyen olumlu etmenler nelerdir? Bu etmenler motivasyonunuzu nasıl etkilemiştir?

2.Sizce sanal sınıflarda öğrencilerin ders katılımını etkileyen olumsuz etmenler nelerdir? Bu etmenler motivasyonunuzu nasıl etkilemiştir?

Öğretmen Görüşme Soruları:

1.Sizce sanal sınıflarda öğretmenleri etkileyen olumlu etmenler nelerdir? Bu etmenler motivasyonunuzu nasıl etkilemiştir?

2. Sizce sanal sınıflarda öğretmenleri etkileyen olumsuz etmenler nelerdir? Bu etmenler motivasyonunuzu nasıl etkilemiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Due to the coronavirus (covid-19) outbreak that emerged in Wuhan, China in December 2019 and spread all over the world, face-to-face education in traditional classrooms has started to be implemented in virtual classrooms with digital platforms.

Distance education is a form of teaching that is carried out simultaneously (synchronously) or separately (asynchronously) with the help of communication technologies by bringing the teacher and the learner together. Distance education; It is the training in which the planned educational material is transferred from a certain center to the students through different environments in cases where the in-class activities cannot be carried out due to the limited areas of application of traditional educational practices.

In the distance education model, communication between teachers and students in different physical environments has been moved to virtual classrooms where they can share the same environment thanks to technology. These are online classes where students and teachers provide synchronous communication using tools such as voice, video, text-based chat, interactive whiteboard, application sharing, instant voting, etc.

Motivation; It increases the energy of the individual and makes him eager for behavior, positively affecting the learning-teaching process. It was concluded that the motivations of the students in the virtual classes could be ensured by using various strategies and methods, and their active participation in the course could be ensured.

Managing virtual classroom applications effectively and efficiently requires effective classroom management knowledge and skills. The dimensions of classroom management in virtual classrooms differ from traditional classroom management. In order for the courses in the virtual environment to catch the success; these 3 conditions come to the fore in the form of the learning environment being social, students being in a learning community, and active participation of students in learning activities.

The main goal of the teacher in virtual classroom management is; to prepare a positive classroom environment by developing a sense of responsibility, internal discipline and self-management in students.

Among the advantageous aspects of virtual classrooms; not being connected to geographical space, being independent in terms of time and platform, the interface that is not contradictory is also simple, familiar, powered by the computer processor, creating and distributing information can be

considered as a source of effective learning. In collaborative virtual classrooms, students will develop cognitively and socially in interpersonal relationships through peer feedback and peer discussion.

The disadvantages of virtual classrooms; technical problems experienced by educators and trainers are counted as lack of communication and distraction experienced by students. Negativities that may be encountered in virtual classroom applications; the lack of parental support and a favorable learning environment at home, the lack of guidance needs of special education students, the time management and motivation problems of the students, the field knowledge of the trainers, the ability to use computers, the inability to master online teaching methods and techniques, the inadequate virtual classroom experience.

As can be seen, virtual classroom management and virtual classroom components have an effect on motivation. This research was conducted in order to determine what are the factors affecting the motivation of teachers and students in virtual classrooms with high course participation rates. In the literature, there was no research that examined the factors affecting the motivation of teachers and students in virtual classrooms with high course participation rates. In this sense, it is thought that revealing the factors affecting the motivation of teachers and students in virtual classrooms with high course participation rate will contribute to the literature in terms of creating successful educational experiences in virtual classrooms and working with teachers and students who have the characteristics that today's information society expects from individuals.

In this study, phenomenological design was used from qualitative research designs. In this study in the 2021-2022 academic year, 10 teachers and 10 students in the public high schools of Çayirova district of Kocaeli province were selected according to the focus group sampling and interviewed. A focus group interview was conducted while collecting data in the study. In the determining the participants, the data of the school administrators for the distance education conducted in 2021-2022 were taken as the basis.

In this study, interview technique, one of the qualitative research techniques, was used and semi-structured interview form was used in the interviews. Within the scope of the research, 2 questions were asked to teachers and 2 questions to students. The data obtained in the study were analyzed by content analysis method from qualitative data analysis techniques.

As a result of this research, the factors affecting the motivation of teachers and students in virtual classrooms with high course participation rates were identified. According to the analysis results of the obtained data, the theme of positive factors affecting the motivation of the students in virtual classrooms consisted of technology-sourced, institution-sourced, student-sourced and teacher-sourced sub-themes.

The theme of negative factors affecting the motivation of students in virtual classrooms; technology-based, student-sourced, teacher-induced and other problems are sub-themes. In the theme of positive factors affecting the motivation of teachers in virtual classrooms, technology-sourced, institution-sourced, student-sourced and teacher-sourced sub-themes are formed. The theme of negative factors affecting teachers' motivation in virtual classrooms consisted of technology-sourced, institution-sourced, student-sourced and teacher-sourced sub-themes.